

**R. P. Georgii de Rhodes Avenionensis S. J. disputationum
theologiae scholasticae tomus ...**

**Rhodes, Georges de
Lugduni, 1661**

Qvæstio I. De obiecto formali fidei & multiplici eius Resolutione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81987](#)

De Obiecto formalis Fidei.

537

D I S P U T A T I O II.

De Virtute Fidei Theologica.

S. Thom. 2. 2. à quest. 1. ad 17.

Fidei clo-
gia.

A C T E N V S communem exposui
rationem Virtutis Theologicæ, nunc
dicturus de singulis ante omnia Fi-
dem considero, quæ diuinæ in no-
bis formæ primus est radius, spiri-
tualis ædificij lapis primarius, Vir-
tutum omnium prima obstetrix, &

vt dicitur Iacobi 1. *Initium creatura eius*, quia per
eum Christo incorporamur & diuinum eius esse par-
ticipantes ad salutem initiamur. Tota oculus & omni-
nino cæca, tota lumen & tota tenebra, columna
ignis & nubis, in qua nox sicut dies illuminatur, &
sicut tenebrae eius ita & lumen eius. Quoniam autem
in hac caligine optimum est diem diuidere à tene-
bris, sex omnino videntur esse quibus totam hanc
tractationem possimus concludere: primus est obie-
ctum formale Fidei & eius multiplex resolutio: Sec-
undò, materiale obiectum Fidei. Tertiò, actus in-
ternus Fidei. Quartò, actus eius externus seu Con-
fessio Fidei. Quintò, habitus Fidei, & dona ei annexa. Sextò, virtus Fidei opposita.

Q V A E S T I O I .

De obiecto formalis Fidei, & multiplici eius resolutione.

IN primis igitur nihil est in hac tota disputatione
vel ad dicendum promptius, vel ad intelligendum
difficilius, quæ obiectum formale, seu propria
ratio propter quam credimus quæ semel animo com-
prehensa, nihil est ferè de diuina Fide quod habere
possi difficultatem, totaque videtur reuocari posse
ad quinque præcipua capita, primus sit sensus qua-
tionis, & ratio tota difficultatis assignandi verum
obiectum Fidei mouens ad credendum cum certi-
tudine sine evidentiâ. Secundò, sententiae minus
probabiles circa illud Fidei motiuum. Tertiò, vera
circa illud & certa sententia. Quartò, necessariae con-
ditiones. Quintò, concluditur quid & quotuplex sit
Fidei resolutio.

S E C T I O I .

Sensus questionis, & ratio præcipua difficultatis de motu formalis Fidei.

AD intelligentiam controversiæ obscurissimæ duo
mihi sunt necessaria, explicatio nominis (Fidei)
& generica eius definitio, deinde significatio forma-
lis obiecti, & multiplex eius diuisio.

Certum igitur primò est, Fidei nomen in Scriptu-
ris varia saepe significare, vnde nata est Hæreticis occa-
sio multiplex errandi, sumitur enim frequenter
pro aliqua perfectione voluntatis, alijs autem & magis propriè pro aliqua perfectione intellectus. Iuxta
primam significationem Fides primò, significat fidel-
itatem quæ constans est in præstandis promissis, vnde
Augustinus epistola 19. docet Fidei ab eo appellati-
am esse, quia sit quod dicitur, *Nunquid incredulitas
eorum* (inquit Apostolus Roman. 3.) *Fidem Dei eu-
cavabit.* Deinde promissionem ipsam Fides significat,
quam fidelitas implet ut obiectum suum, sic enim

Tom. I.

primæ ad Timotheum 5. dicuntur Virgines illæ quæ
votum violarunt fecisse irritam primam Fidem. Ter-
tiò, Fides sæpius significat fiduciam & spem fir-
missimam quod stabit promissis, is cuius notam ha-
bemus fidelitatem, Iacobi 3. *Postulete in Fide nihil
hesitans*, Matthæi 14. *modica Fidei quare dubitasti*,
& hæc est Fides cui soli omnia tribunt huius tem-
poris Hæretici, putantque solam in Scripturis appella-
lari Fidem, quos manifesti erroris conuincit Aposto-
lus Ephesiorum 3. *In quo habemus fiduciam & acce-
ssum in confidencia per fidem eius*, vbi patet Fidem à
Fidei distingui.

Iuxta secundam ergo significationem quæ Fides à
fiducia distinguitur & significat perfectionem intel-
lectus. Primo, Fides maximè propriè dicitur assen-
sus fundatus in testimonio dicentis: id est actus in-
tellectus quo persuademus nobis aliquid esse verum,
quiæ nobis hoc alter testificatur, siue ille homo sit
& est Fides humana, siue ille cuius testimonio nitimur
Deus sit, & est Fides diuina, induc̄tio videlicet
animi & persuasio intellectus quod aliquid verum
sit, quia Deus prima veritas dixit & hanc Fidei signifi-
cationem apud omnes Scriptores tūm sacros tūm
prophanos esse vīstatissimam probat Augustinus lib.
de spiritu & litera cap. 31. Vnde secundò Fides ali-
quando sumitur pro ipsam auroritate ac veraci-
tate illius cuius nitimur testimonio, vnde dicere sole-
mus hominem dubiæ Fidei, inquit significat quoq; con-
scientiam ipsam hominis, *Omne quod non est Fide peccatum*
est vt habetur ad Rom.c.14. Tertiò, demum etiam Fidei defini-
tionem propriè significat habitum illum quo incli-
namur ad firmiter credendum iis quæ à Deo reuelata
sunt, & definiri solet habitus infusus à Deo, per
quem nequiter quidem, sed firmiter tamē & sine
formidine assentimur iis omnibus quæ tanquam à
Deo reuelata proponuntur credenda in Ecclesia.

Certum est secundò, Fidem illam verè diuinam
optimè ab Apostolo definiti Hebræorum 11. *Et sper-
randarum substantia rerum, argumentum non apparen-
tium.* Quibus verbis mirabiliter expressa sunt ab Apo-
stolo materia, officium, & conditiones Fidei pro-
priae. Primo enim dicitur (substantia) siue hypothesi,
vt significetur quod fundamentum primarium
salutis totius est Fides, *Et velut inchoatio quadam
eterna vita*, vt explicat sanctus Thomas quest. 4. art. 1.
vel etiam vt tradit Chrysostomus homilia 21. in epि-
stol. ad Hebreos: *Ut significetur firmitas tanta cogni-
tionis, ut per eam res futura tam certio exhibeantur cog-
noscentia ac si reuera presentes in se ipsis, & veluti sub-
sistentes essent.* Denique Fides dicitur substantia, quia
vt interpretatur Magister, est veluti basis toti sub-
stantis spirituali ædificio humanae salutis: vnde Augu-
stinus lib. 2. de peccatorum meritis cap. 21. *Fides (in-
quit) ita definita est, Fides est sperantium substantia
conuictio rerum que non videntur.* Significatur ergo per
primam hanc vocem Fidei firmitas & necessitas. Se-
cundò, dicitur (rerum sperandarum) quia licet
multa credamus Fide quæ non speramus potissimum
tamen eius est manus confirmare spem rerum futu-
rarum & inuisibilium. Tertiò, dicitur (argumen-
tum) seu omnimoda conuictio intellectus, quia in-
star argumenti planè conuidentis facit illum assenti-
ri firmiter propter diuinam auroritatem rebus a Deo
reuelatis, quæ tamen sunt profus obscuræ, ac ineui-
dentes. Sumitur ergo argumentum pro effectu ar-
gumenti, vel pro cognitione firma viam habente ar-
gumenti conuidentis. optimè Chrysostomus homilia 21. in epistol. ad Hebreos, *Fides, (inquit,) dici-
non potest nisi cum circa ea que non videntur certitudi-
nem quis habuerit amplius quam circa ea que viden-
tur.* Habet igitur in verbis illis paucissimis, obie-
ctum

Aliquando
etiam &
magis pro-
priè perfe-
ctionem
ntellectus.

Fidei defi-
nitio.

Fidei divi-
nae defini-
tio ex Pau-
lo.

Explicatus
definitio.

Fides si-
gnifica:
aliquando
perfec-
tione
nem vo-
luntas.

Y Y y

Etum materiale, res sperandas & non apparentes: obiectum formale ratione cuius ita firma est ut substantia dicatur & argumentum. Proprietates duas, certitudinem & incidentiam, argumentum non apparentium: ut videoas quam multa verbis paucissimis Deus dicat.

Quid per obiectum materiale & formale significatur.

Certum est tertio, nomine (objectione ut significauit etiam alias) significari solere id circa quod per suos actus occupatur potentia, vel habitus, diuidi autem solet in materiale & formale, primum, est id quod attingitur propter aliud, secundum est ratio illa ultima propter quam aliqua res attingitur, & in quam ultimè resolutur actus alicuius habitus: rursus autem duplex est obiectum materiale, aliud enim est incomplexum, & est subiectum propositionis, aliud complexum & est integra propositione sive articulus credendus. Quod autem obiectum etiam formale aliud sit in ratione rei aliud in ratione objectione satis explicatum est nuper: nunc tantum addo esse impossibile ut vias omnino reperiantur habitus vel potentia in quibus non sit utrumque illud obiectum tunc materiale, tunc formale, quia implicat esse actum aliquem voluntatis aut intellectus qui non cognoscat aut amet aliud, quod est obiectum materiale, debet etiam propter aliud cognoscere vel amare, quod est obiectum formale, quomodo enim intellectus assentietur alicui rei tanquam veræ, nisi sit aliud cui ultimè innitatur, & propter quod videat illud esse verum: in illis autem propositionibus quæ dicuntur per se nota ac immediata, obiectum formale est ipsa significatio terminorum, hac enim cognita intellectus assentitur sine alio medio, illis propositionibus quæ propterea voluntur immediatae ac per se nota ut constat ex Logica.

Assensus intellectus duplex.

Certum est quartò, quod duplice tantum potest intellectus assentiri obiecto alicui, primum, per assensum mediatus, secundum, per assensum immediatus, tunc immediatè assentior alicui veritati quando ratio formalis propter quam assentior, non est evidenter ipsa terminorum, sed aliquod aliud principium cui etiam assentior & ex quo illa veritas inferitur: tunc assentior immediatè quando ratio propter quam assentior non est aliud quam evidenter terminorum, ex quorum sola apprehensione apparet veritas sistendo in ipsa: quod in solis evenit propositionibus per se notis & immediatis, in aliis autem nunquam illud evenire potest, quia omnis propositione quæ non est per se nota, est assensus mediatus, nam quoties intellectus assentitur obiecto, debet illi assentiri ut vero, implicat autem ut assentietur obiecto ut vero, nisi obiectum illud appareat ut verum, sed non potest apparet verum nisi vel in se ipso, vel certè in alio cui ultimè innitatur, ergo certum est nullum esse assensum intellectus qui non sit vel mediatus, vel immediatus: assensus vero mediatus resoluti ultimè debet in aliud qui sit immediatus & per se notus, alioqui dabitur progressus in infinitum. Vnde concluditur nullum esse assensum intellectus qui non possit resoluti usque ad ultima principia, quibus intellectus assentiatur propter ipsa non propter aliud, atque ita semper formale obiectum in quod ultimè resolutur assensus, est aliud cui propter ipsum assentitur intellectus non propter aliud, vnde concluditur quod obiectum formale propriè dictum in omni assensu intellectus est aliud per se notus, & in omni actu voluntatis est aliud propter se amatum, eo quod sit illud in quo sicutur, & in quod sit ultima resolutio totius actus.

Sensus difficultatis.

Ex quibus ita presuppositis oritur difficultas ob-

scurissima de obiecto formalis Fidei propter quod intellectus sic assentitur veritati ut in eo sicut, & ultimè resolutus assensum, Fides enim ut patet est assensus aliquis intellectus circa veritates reuelatas, ille autem assensus non potest esse omnino immediatus, quem scilicet intellectus praebat ex sola terminorum apprehensione, nam illæ propositiones Deus est Trinus in personis, Deus est homo, non sunt propositiones ex terminis notæ ac immediata, non enim sunt prima principia omnino evidenter & nota per se, debet ergo assensus ille Fidei esse mediatus, vnde argumentor: omnis propositione certa sive mediata fuerit sive immediata debet habere obiectum formale ultimum, notum propter se non propter aliud, in quo sicut intellectus, alioqui dabitur processus in infinitum, quod enim est ultimum non est notum per aliud. Sed actus Fidei est assensus omnino certus, ergo debet habere obiectum formale in quo intellectus ultimè sicut & cui assentiat immediatè propter ipsum, id est debet habere motiuum aliquod per se notum. Illud autem pro certo nullum assignari potest, non enim sola connexio terminorum, vt dixi, nisi velis omnes assensus Fidei esse propositiones evidentes & per se notas, nec est authoritas Dei reuelantis, quia Dei reuelatio non est aliud per se notum ex terminis, non enim evidens est Deum reuelasse Incarnationem Verbi, ergo reuelatio non est illa ratio ultima in qua sicut intellectus & in quam assensus Fidei resolutur si enim non est per se nota, propter aliud est nota, & sic in eam non sit ultima resolutio assensus. Neque ratio illa ultima potest esse aliud aliud præter illam authoritatem, alioqui falsum esset Christianum credere quia Deus dixit, & sic Fides falso appellaretur diuina.

Vel certè breuius sic proponi potest difficultas, quod Deus reuelauerit se esse Trinum vel est per se notum, vel est notum per aliud, si primum, ergo est evidens & primum principium, si est notum per aliud, ergo Dei testimonium non est obiectum formale propter quod ultimè assentior.

SECTIO II.

Quenam sint de obiecto formalis Fidei, sententiae minus probabiles.

VT solueretur difficilis ille nodus, & verum assensum credimus, multa & subtilissima excogitarunt Doctores Catholici, (nihil enim Hæreticos hic moror) quæ licet probabilitatis aliud habeant non videntur tamen omnino vera. Primum, enim eorum aliqui recurrent ad motiuam quæ vocant credibilitatem & volunt ea saltem partialiter esse obiectum formale propter quod assentimur. Secundum, aliij diuinæ authoritati iungunt testimonium Ecclesiæ. Tertiò, aliij motiuum Fidei volunt esse Deum illuminantem per Fidei habitum, vel per lumen actuale gratiarum, quæ tria breuiter expendenda sunt.

S. I.

Vtrum motiuæ credibilitatis sint obiectum formale in quod ultimè resolutur Fides.

Motiuæ credibilitatis vocantur signa quædam & effectus mirabiles quibus veluti vocibus diuinis instruimur & conuincimur credenda omnino esse tantum à Deo dicta ea quæ Fides docet, neque posse nos falli ea credentes. Huiusmodi sunt oracula Prophetarum, miracula Christi & Apostolorum & alia plura postea enumeranda in quibus manente semper obscuritate.

De obiecto formalis Fidei.

539

obscuritate rerum credendarum, summa claritas emicat de illarum credibilitate, id est quod credi possint & debeant.

Nonnulli ergo Theologi licet fateantur credi a Christianis mysteria quia Deus dixit, volunt tamen rationem ultimam in quam resolutur actus Fidei, & in qua sicut intellectus credentium esse motiva ista credibilitatis evidenter, itaque credantur articuli, quia Deus illos reuelavit, reuelasse autem credatur, quia id motiva evidenter persuadent.

Ratio prima dubitandi. Ratio verò dubitandi est primò, quia illud solum est motuum formale Fidei, propter quod inuitamus & obligamur ad Fidem, sed opera ista extraordinaria & signa, sunt id propter quod obligant & inuitamur ad fidem: Ioannis 7. *Si non facio opera Patris mei nolite credere mihi, si autem facio eti mihi non vultis credere operibus credite:* cap. 15. *si opera non fecissem in eis quae nemo alius fecit peccatum non haberent, ergo sola ratio quae mouere debet ad credendum est evidenter horum motiuorum.* Imò illud est ratio formalis obiecti Fidei propter quod obiectum constituitur credibile: sicut propter illam rationem res aliqua videtur propter quam constitutus visibilis, sed articuli Fidei constituantur credibiles per motiva credibilitatis, ergo illa motiva sunt obiectum formale Fidei.

Secunda. Secundò, illa sola est ultima ratio formalis credendi quia sola non per aliud sed propter se ipsam est nota, & alia propter ipsam, quia id in quod assensus ultimò resolutur non est notum per aliud, sed nihil omnino aliud est assignabile per se notum & evidens, in quod ultimò possit resoluti assensus Fidei, da enim aliquid aliud per se notum prater signa, ergo illa sunt obiectum illud formale ultimum de quo queritur.

Tertia. Tertiò, illud est motuum ultimum formale saltem partiale Fidei per quod solum responderi potest ei qui interrogat quomodo cognoscit Deum hoc reuelasse, sed interroganti quare: Credis Deum aliquid reuelasse quod Deus sit incarnatus, non aliud habes quod dicas nisi motiva credibilitatis, ergo motiva credibilitatis sunt ultima ratio in quam resolutur Fides ipsius reuelationis.

Quarta. Quartò, nulla est ratio quae probet Fidem non posse resoluti simul in reuelationem & in motiva, si enim reuelatio sit ratio credendi mysteria, & motiva sint ratio credendi reuelationem, certè poterit optimè explicari quomodo Fides sit Theologica, nec erit adē difficile dicere quomodo possit obscura reuelatio credi propter se ipsam immedietum cum non sit per se nota.

Affertio prima. Dico primò, signa extrinseca & motiva propter quae inducimur ut velimus credere non sunt obiectum formale etiam partiale propter quod creditur, & in quod ultimò fit formalis resolutio Fidei. Hæc est communis Theologorum sententia, quam videntur improbare Scotus & Gabriel, & omnino improbat de Lugo diff. 1. scilicet 7. & 8. qui signa hæc appellat loquitionem Dei mediaram.

Probatur primò ex scripturis. Ratio autem est, quia certò tenent Catholicí omnes contra Manichæos quod Fides Christianorum non fundatur in ratione aliqua humana: hoc enim Scriptura sèp̄ significat, verbi gratia, 1. ad Corinthios 2. *Prædicatio nostra non in persuasibus humana sapientia verbis, &c. ut fides vestra non sit in sapientia hominum sed in virtute Dei,* inculcant etiam sèp̄ Patres, Augustinus lib. 1. de Trinitate: *Fidelis sum, credo quod nescio, & trahit 40. in Ioannem: Credimus ut cognoscamus, non cognoscimus ut credamus: sic à Dionysio cap. 7. de diuinis nominibus vocatur fides stabilis credentium sedes, qua hos in veritate locat,* & Tom. I.

in illis veritatem impersuasibili identitate certam, & simplicem veritatis notionem, id est quæ nec probat, nec inquirit quod credit: Basilius homilia in Psal. 115. vocat assensum nulla prævia inquisitione nitentem: Damascenus: lib. 4. cap. 12. Fidem nuncupat assensum ab omni curiositate diffusum, & inscrutabilem. Sed si motiva credibilitatis essent motuum formale propter quod creditur Fides ratione aliqua humana niteretur ut patet, ergo Fides non nimirum motius illis ut formalis obiecto, sed tantum ut dispositionibus per quas inducimur ut velimus credere,

Secundò sequeretur quod Fides Theologica esset vel opinio, vel scientia, non autem Fides, quod probatur, quia Fides ut sic prout differt à scientia & opinione debet resoluti ultimò in testimonium dicens, sed si fides divina resolutur in ista motua, non ultimò resolutur in testimonium dicentis, ergo non erit supernaturalis, nam quoties assentior veritati alicui propter miraculum sensibus etiam ipsis cognitionem, non habeo assensum nisi naturalem. Denique non erit diuina Fides quā credo, nam illa non est Fides divina in quā Dei testimonium non est sufficiens ad ingenerandum assensum firmum, sed si motiva sunt id in quod Fides resolutur authoritas diuini testimonij non est sufficiens ad ingenerandum assensum firmum, ergo Fides illa non est diuina.

Tertiò, sequeretur posse aliquem Hæreticum credere Fidei diuina unum articulum & negare alios, quod esse falsum inferius demonstrabitur, probatur sequela, nam isti duo actus non sunt incompatibilis, credo Trinitatem, quia ex talibus motiis constat quod Deus illam reuelavit, & iste, non credo Incarnationem, quia Deus illam non confirmauit per talia miracula.

Ad primam, Respondeo miracula & reliqua illa motiva esse præviæ dispositiones & conditiones sine quibus tali Fide non crederemus reuelationem veritatem Fidei, Imò etiam illa esse signa veluti à posteriori, ex quibus cognoscitur reuelatio, sed nego signa illa esse rationem à priori & causam credendi reuelationem: Concedo itaque articulos & reuelationem fieri credibiles dispositiū, remorè, & à posteriori per hæc motiva, sed nego illos fieri proximè, formaliter, & à priori credibiles per hæc signa. Dupliciter enim fit credibilis veritas Fidei. Primo, remorè ac dispositiū; id est ex parte ipsius credentis, quoties per aliquod signum à posteriori sufficienter proponitur aliquid tanquam reuelatum à Deo ita ut prudenter possit & debeat credi. Secundo, fit credibile proximè ac formaliter seu ex parte obiecti quando ipsum obiectum est in se ipso credibile propter causam credendi. Prima credibilitas est à motiis, altera est ab obiecto formalis.

Ad argumentum igitur Respondeo verè nos obligari & inuitari per ista signa ad credendos articulos propter reuelationem, non inuitari aut obligari ad illos credendos propter ipsa motiva, id est distinguuntur consequentia, ergo evidenter horum signorum est sola ratio quæ mouere debet ad credendum, tanquam aliquid se tenens ex parte obiecti propter quod credere debeat nego: tanquam conditio requisita ex parte credentis quæ dispositiū mouere debeat ad credendum propter solam reuelationem concedo: Semper enim distinguuntur hæc duo debent, id quod proximè ac formaliter mouet ad credendum, seu id propter quod credo, & id quod dispositiū solam & remotè mouet inducendo ut velim credere seu conditio ad credendum prærequisita. Ex quo patet responsio

Y Y y 2 ad

540 Disp. II. De Fide. Quæst. I. Seçt. II.

ad id quod vltimò addebat obiectum fieri credibile per hæc signa , fit enim credibile dispositiù & à posteriori , non formaliter & à priori , non credo propter hæc signa , sed per illa inducor ut velim credere.

Solutio secunda. Ad secundam de qua dicendum erit postea pluribus obiter nunc distinguo illam propositionem , id in quod resolutur assensus obscurus debet esse aliquid notum per se , non autem per aliud : id in quod resolutur tanquam in rationem formalem debet esse aliquid per se notum negatur , id in quod resolutur tanquam in dispositionem & conditionem prærequisitam debet esse aliquid per se notum concedo , quamvis ergo nihil in actu Fidei per se notum sit præter ista signa , non sequitur tamen quod Fides in illa resoluatur formaliter , sed dispositiù tantum ; non tanquam in aliquid requisitum ex parte obiecti , sed tantum ex parte ipsius credentis . Sed hoc est argumentum illud fuisus solendum *seçt. 3.*

Tertia. Ad tertiam , Respondeo falsam esse illam maiorem , illud est obiectum formale Fidei per quod solum responderi potest interroganti , quomodo cognoscis aliquid mysterium esse reuelatum . Hoc enim est esse conditionem non autem rationem formalem .

Quarta. Ad quartam satis probatum est esse impossibile ut Fides diuina & supernaturalis nitatur etiam partialiter istis motiuis ut ratione formalis , non enim esset pura Fides , cum non resolueretur vltimò in autoritatem dicentis , non esset diuina , quia id in quo vltimò sisteret non esset prima veritas , quæ se haberet solum materialiter . Non esset supernaturalis , quia resolueretur vltimò in aliquid naturaliter cognoscibile .

S. II.

Vtrum authoritas Ecclesiae sit motiuum formale Fidei.

Secunda sententia Docto- rum. **A**lij Theologi ut soluant difficultatem propositionis de ratione illa vltima quæ non per aliud sit nota , & propter quam omnia cognoscantur Fidei , recurrentum putant ad autoritatem Ecclesiae proponentis mysteria ut à Deo reuelata . Volunt enim mysteria credi ut à Deo reuelata , reuelationem autem credi , quia sic Ecclesia definit tanquam interpres & lingua Dei loquentis : ita censent Medina *lib. 1. de Fide cap. 11. Bannes quæst. 1. art. 1. dub. 4. de Lugo seçt. 7. & 8.* vbi propositionem hanc Ecclesiae , appellat mediata Dei reuelationem sicut cum aliquis loquitur alteri per nuntium , per interpretem , vel per epistolam .

Ratio pri- ma dubi- tandi. Ratio dubitandi est primò , quia illa est ratio formalis obiecti Fidei , per quam solum conuinci aliquis potest quod sit Hæreticus & discerni à Catholicismo , sed per illud conuinci & discerni potest , si credere nolit reuelata esse à Deo ea quæ proponit Ecclesia ut à Deo reuelata , ergo , illa est sola ratio formalis credendi . Quod ex eo etiam patet quia rustici , nihil sciunt neque cogitant aliud nisi se credere quæcumque proponit Ecclesia , quæ summa est eorum prudentia .

Secunda. Secundò , in id vltimò resolutur Fides à quo sumit initium existendi , sed illa non in nobis existit nisi ex Ecclesiae propositione , quomodo ? enim aliqui scimus Deum aliquid reuelasse , non enim loquutus est nobis , neque vidimus miracula , ex solo igitur auditu Ecclesiae loquentis Fides est in nobis , unde sapienter profitetur Augustinus contra epistolam fundamentali *cap. 5. Quod Euangelio non crederet , nisi eum authoritas Ecclesiae Catholica permoueret.*

Tertia. Tertiò , potest Ecclesia authoritas esse obiectum Fidei , si credendo Ecclesiae credimus Deo reuelanti , sed credendo Ecclesiae credimus Deo reuelanti : quod

probatur , quia eodem modo loquitur Deus nobis per Ecclesiam & Apostolos quo Rex loquitur per suos legatos , sed testimonium legati partialiter facit Fidem hum anam , si enim promiserit Rex veniam rebellibus , idque renunciet legatus , creditur Regem condonaturum quia Rex dixit , & creditur Regem dixisse , quia legatus dixit , imò loquitur tunc Rex per legatum , ergo similiter credimus Deum aliquid dixisse , quia Ecclesia dicit , & credentes Ecclesiæ credimus Deo loquenti per Ecclesiam . Similiter quando docet me aliquis doctrinam aliquam contentam esse in libris sancti Augustini , credo illam quia dixit Augustinus , & credo dixisse Augustinum , quia ille alias mihi dicit .

Dico secundò , authoritatem Ecclesiæ non esse motiuum formale , vel totale , vel partiale in quod resoluatur vltimò assensus Fidei . Ita etiam communis censent Theologi quos dabunt Suarez *disp. 1. seçt. 4. Valentia puncto 1.*

Ratio est , quia duplex est authoritas Ecclesiæ , alia Probatum est purè humana prout scilicet eam probant miracula , Prophetæ , & alia huicmodi : alia est authoritas Ecclesiæ diuina prout ex assistentia Spiritus Sancti est prorsus infallibilis , neutra potest esse obiectum formale Fidei , ergo authoritas Ecclesiæ non est formale obiectum Fidei .

Probatur minor , primum de authoritate purè humana iisdem rationibus quibus probatum est motiuum credibilitatem non esse formale Fidei obiectum , sequeretur enim Fidem esse naturalem , esse fallibilem , neque sufficienter nisi testimonio dictino , sed resoluti vltimò in aliquid creatum , prima enim veritas & reuelatio crederentur propter ali quid aliud à quo solo specificaretur actus .

Deinde probatur etiam de authoritate diuina Ecclesiæ , nam illa non est aliquid notum per se , cum aquæ ignotum sit quod Deus promiserit assistentiam Ecclesiæ quam quod Deus reuelauerit se verbi gratia , esse Trinum , ergo resolutio vltima Fidei fieri in aliquid notum per aliud , sicutque manebit difficultas . Deinde vltima illa resolutio fieri tandem in ipsam reuelationem , si enim queras quomodo scis Deum promisisse suam assistentiam Ecclesiæ respondebitur statim quia Deus dixit , ergo vltimum obiectum formale non erit nisi reuelatio ; vel erit circulus vitiosus si probes formaliter Deum reuelasse quia Ecclesia proponit infallibiliter , & vicissim probes formaliter Ecclesiam proponere infallibiliter quia Deus dixit , quem certum est esse vitiosum circulum , cum duo se mutuo probent in eodem genere .

Ad primam Respondeo non probari eo argumento quod ad fidem requiratur testimonium Ecclesiae , tanquam motiuum formale requisitum ex parte obiecti credendi , sed quod requiratur tanquam regula necessaria ex parte credentis ut discernat obiectum reuelatum à non reuelato . Distinguitur itaque illa major , illud est obiectum formale Fidei , per quod Catholicus ab Hæretico discerni potest , per quod formaliter potest discerni , concedo : per quod directiū solum potest discerni , nego : verum enim est nos dirigi ad discernendum Hæreticum à Catholicis per regulam Ecclesiae , sed formaliter tamen differunt quod Catholicus Deo dicenti credat , non autem Hæreticus . De rusticis eadem ratio est , nam illi nihil explicitè sciunt , quæcumque propositionem Ecclesiae , sed implicitè tamen habent etiam reuelationem Dei & credunt propter eam , quia credunt eo modo quo Ecclesia proponit , quæ proponit articulos ut à Deo reuelatos .

Ad secundam distinguitur major , in id resolutur Fides à quo cœpit initium existendi quasi à principio directiū & mediato nego , à quo cœpit initium existendi .

stendi tanquam à principio formalis & motiu concedo fides nostra cepit initium ab Ecclesiæ propositione tanquam à medio & directuo principio, non tanquam à motiu formalis.

Tertia. Ad tertiam Respondeo distinguendo etiam hanc maiorem credendo Ecclesiæ credimus Deo reuelanti, credendo Ecclesiæ ut regulæ per quam inducimur ad credendum Deo reuelanti, concedo, credendo Ecclesiæ tanquam motiu credendi credimus Deo reuelanti nego, si enim Ecclesiæ authoritas est ultimum motiu credendi reuelationem implicat ut reuelatio sit ultimum motiu formale, neque obstat quod vox (Ecclesiæ) sumatur ut externa vox Dei loquentis, si enim eo modo sumatur vox Ecclesiæ, iam non ultimè creditur propter ipsam Ecclesiæ, sed propter reuelationem Dei cuius signum est loquutio Ecclesiæ. In quod vox (Ecclesiæ) sit vox Dei, est articulus qui credi non potest nisi propter reuelationem & sic resolutio ultima fieri in ipsam reuelationem.

Fidei humanae & diuinæ dignitatis. Ad exemplum autem de fide quam Regi adhibemus loquenti per legatos, & vniuersim de fide humana, respondeo disparem esse rationem, fateor enim quod in fide humana testimonium loquentis non est adæquata ratio credendi ipsum testimonium, sed multa etiam cum illo testimonio constituant obiectum formale propter quod creditur homini loquenti, quia testimonium hominis loquentis cum sit finitum in ratione testimonij, nec sit de se infallibile, non potest testificari se ipsum, neque sufficiens esse ut se solo fundet fidem infallibilem, unde nec humano testimonio creditur propter ipsum solum: at verò diuina fides aliter se habet, credit enim Deo dicenti, purè quia Deus dicit, adeò ut ipsum testimonium sit ratio adæquata credendi etiam ipsum testimonium, quia est testimonium de se prorsus infallibile & infinitum in ratione testimonij.

Itaque facile concedo omnia quæ in argomento ponuntur de autoritate legati quæ ingredi potest partialiter motiu propter quod credo Regem aliquid dicere, sed nego id etiam valere in fide diuina quæ adæquate fides & adæquate diuina est & supernaturalis cuiusmodi non esset si reuelatio crederetur propter aliquid aliud.

§. III.

Virum Deus illuminans per habitum fidei. vel per gratiam sit obiectum formale fidei.

in quam fides resolutur, nam ultima ratio formalis manifestat per se obiectum cui assentior: sed obiectum fidei cum formaliter non manifestetur per motiu credibilitatis, nec per regulam Ecclesiæ, manifestari non potest nisi per lumen Fidei tunc actuale tunc habituale, ergo illud lumen est id in quod ultimè fides resolutur.

Secundò, illud solum est obiectum formale ultimum Fidei, quod per se determinat intellectum ad assensum supernaturalem ut sic, sed solum est lumen Fidei cum instinctu gratia quod determinat intellectum ad assensum supernaturalem, si enim tollatur habitus Fidei cum interno instinctu, nihil omnino reliquum erit per quod determinetur intellectus ad assensum supernaturalem, cum circa tale obiectum reuelatum possit habere assensum planè naturalem.

Tertiò, auxilium actuale gratia præuenientis non se habet purè ut causa efficiens actum fidei, sed formaliter etiam inclinat intellectum ad assensum, sed si formaliter inclinat pertinet ad obiectum formale fidei, ergo auxilium gratia pertinet ad obiectum formale fidei, quod etiam patet ex eo quod plurimi sacerdotes rustici, & infideles qui conuertuntur, credunt fide diuina per solum instinctum internum sine ulla ratione formalis alia.

Quartò, fides non habet obiectum formale per se notum, neque satis est quod habeat obscurum, ergo assentitur immedietè veritatis reuelatis.

Dico tertio, obiectum formale fidei nullo modo dici potest esse lumen fidei vel habituale vel actuale, intellectum eleuans ad assentendum immedietè rei obscuræ tanquam principio per se noto. Ita censem communis Scholastici relati à Medina lib. 5. cap. 11. Suare scilicet 3. De Lugo sectione 2. Hurtado disputat. 6. sectione 6.

Prima pars, quod lumen fidei habituale non sit obiectum istud formale probatur, quia illud non est obiectum formale alicuius actus, quod est tantum causa illius effectiva, sed habitus Fidei, seu Deus illuminans est duntaxat causa effectiva actus Fidei, ergo non est obiectum eius formale: Maior est evidens, quia obiectum formale alicuius actus, est id quod responderet querenti quare hoc facis, male autem responderes quare Deum amas, quia est in me habitus charitatis, vel voluntatis. Denique id quod est motiu ad assensum fidei debet cognosci ab eo qui credit, sed nemo cognoscit suum habitum fidei, ergo ille habitus non est obiectum formale fidei.

Secunda pars, idem asterens de actuali auxilio gratia probatur, quia id quod inclinat ad fidem propounding intellectui motiu fidei, non est obiectum formale fidei, nam v. gr. cognitio sanitatis non est id quod mouet ad sumendum pharmacum, sed bonitas ipsa sanitatis cognita: sed auxilium gratia præuenientis inclinat intellectum proponendo eumotiu fidei, non autem mouet obiectum ad credendum, cum non sit id propter quod credo, sed tantum penetratio moriui, ergo motiu obiectum fidei non est instinctus ille internus, in quem fides effectiuè solu & extrinsecè resolutur.

Tertia pars, quod intellectus non assentiat immedietè rei reuelata absque ullo medio, manifesta videtur, quia implicat ut per imperium voluntatis intellectus assentiat obiecto in quo non appareat veritas, sed nunquam in obiecto potest apparet veritas nisi sit vel notum per se, vel notum per aliud medium, ergo implicat ut intellectus assentiat obiecto nisi vel illud sit notum per se, vel notum per aliud, quantuncunque adsint habitus & auxilium gratia, ergo simpliciter est impossibile ut intellectus assentiat sine obiecto formali.

Tertia sententia Doctorum.

Exclusis motiis credibilitatis, & testimonio Ecclesiæ subtiliter alij Theologi non innenientes aliquid per se notum in quod actus Fidei formaliter possit resoluti, dicunt intellectum immedietè assentiri Fidei articulis, sine ulla ratione motiu in quam fides resolutur ultimè: negant videlicet esse necessaria diuersa obiecta formalia pro diuersis habitibus vel actibus, cum sufficiat diuersitas ex parte principij mouentis. Satis igitur esse volunt quod habitus vel instinctus gratia intellectum eleuant ad assentendum rei obscuræ eodem modo ac si esset evidens: verum enim est (inquit) quod sine habitu vel auxilio interno intellectus immedietè assentiri non potest reprobatur certè & infallibiliter: fed instructus lumine vel habituali vel actuali eleuant ad assentendum rei obscuræ tanquam principio per se noto propter ipsam immedietè. Ita censem Scotus, Bannes, Aragon, Canus, Granadus, & alij non pauci.

Ratio prima dubitandi. Ratio verò dubitandi primò est, quia illud quod ultimè manifestat obiecta credenda est ultima ratio

Secunda.

Tertia.

Quarta.

Affirmatio tertia.

Secunda pars.

Tertia pars.

Solutio
primi ar-
gumenti.

Ad primam Respondeo quod habitus fidei effectu tantum manifestat obiecta credenda ut dixi: auxilium vero internum illa manifestat proponendo motiu intellexui non autem illum mouendo ex parte obiecti: Imo nec Deus reuelat per ipsum habitum vel per auxilium, habitus enim non est locutio ipsa Dei, sed est id quo audimus Deum loquenter & ipsi credimus.

Secundi.

Ad secundam eadem responsio est nam intellectus determinatur effectu & inductu per habitum & instinctum, formaliter autem & obiectu non determinatur ad actum supernaturalem per solum habitum & instinctum.

Tertij.

Ad tertiam semper negandum est quod auxilium gratia inclinet intellectum proponendo obiectum fidei non mouendo formaliter per modum obiecti, quæ duo valde diuersa sunt, nam cognitio sanitatis mouet proponendo formale obiectum, sanitas autem mouet formaliter per modum obiecti. Verum est quod in rusticis internus instinctus est saepissime vnum ex motiis creditibilitatis, sed nego illum unquam sufficere sine obiecto formalis.

Solutio
quartum
argumen-
tum.

In quartu argumento solum continetur difficultas illa proposita de obiecto formalis quod esse debet per se notum circa quod tota est ut dixi controversia ad quam ut respondeatur sit.

SECTIO III.

De obiecto formalis Fidei Theologica vera & certa sententia.

SEntientia igitur illæ tres quæ reiectæ sunt haec: nus, in eo peccant quod assignent motuum propter quod inducimur ad credendum, non autem explicant motuum propter quod creditur, de quo tamen solo est difficultas; Quia vero communis & certa sententia est, quod prima veritas prout reuelans est obiectum illud formale, quod queritur; propterea distincte ostendendum videtur esse primò, quomodo prima veritas sit obiectum formale Fidei, secundò quomodo reuelatio sit etiam obiectum formale, tertio quomodo prima veritas & reuelatio debeat esse nota quando terminant actum Fidei.

S. I.

An & quomodo prima Veritas sit obiectum formale Fidei.

Deus tri-
pliciter di-
citur pri-
ma veritas.

Tripliciter Deus est prima veritas, in essendo, in cognoscendo, in dicendo. Prima veritas in essendo est perfectio infinita diuini esse quatenus est in se perfectissime cognoscibilis. Prima veritas in cognoscendo est cognitio ipsa Dei infinitè perfecta in genere cognitionis, & ita conformis obiectis, ut nunquam falli possit, vel aliquid ignorare. Prima veritas in dicendo est Dei perfectio propter quam loquendo nunquam dicere potest falsum, quæ appellatur veracitas. Sic autem se habent tria hæc Dei attributa, ut vnum essentialiter presupponat alterum, quamvis vnum formaliter explicitè non includat aliud: nam ut Deus sit prima veritas in dicendo, necesse omnino est ut sit veritas prima in cognoscendo, si enim falli posset cognoscendo, posset etiam fallere loquendo: similiter esse Deus non potest veritas prima in cognoscendo, quin etiam sit prima veritas in essendo, si enim non esset ens summe perfectum posset habere cognitiones imperfectas & falsas, igitur prima veritas in dicendo presupponit veritatem in essendo & in cognoscendo, tanquam causas virtua-

les per quas possit probari, sed in suo tamen formaliter conceptu explicito eas non includit, cum sine illis tota concipiatur.

Difficultas igitur tota nunc est, quænam ex illis tribus sit motuum ultimum formale propter quod credimus. Primo enim aliquibus videatur esse prima veritas in essendo seu Deitas ut Deitas. Ita censem Aureolus & plures eum sequuti, quos approbare videatur de Lugo *seff. 6. num. 99.* Secundo plures alii cum Valentia volunt illam esse primam veritatem in cognoscendo, alii vero cum Suarez utramque iungunt voluntemque constitui formale istud obiectum ex prima veritate tum in cognoscendo tum in dicendo.

Ratio dubitandi primò est, quia illa est formaliter ratio assensu fidei cui propter se ita assentitur intellectus, ut in eam fiat ultima fidei resolutione, sed ultima ratio in quam assensu fidei resoluitur est Deus sub ratione Deitatis, seu prima veritas in essendo, ergo illa est obiectum formale Fidei: Probatur minor, in illud ultimum fides resoluitur per quod ultimum cognoscitur & probatur prima veritas in dicendo, nam cognitio certa intellectus resoluitur in aliquid quod non probatur per aliud, sed prima veritas in dicendo probatur per ipsum Deitatem, ergo Deitas est id in quod ultimum resoluitur fides, quæ proxime resoluitur in primam veritatem in dicendo.

Secundò, per illud totum constituitur obiectum Fidei, per quod constituitur summa Dei authoritas in testificando, sed prima veritas in cognoscendo constituit saltem inadæquatè summam Dei authoritatem in testificando, nam authoritas testificantis duo exigit, ut non possit falli & ut alios non possit fallere: sed ad hoc ut non possit falli requiritur veritas prima in cognoscendo, ergo per illam constituitur saltem inadæquatè obiectum fidei.

Tertiò, ut prima veritas sit obiectum mouens ad fidem debet cognosci ab eo qui credit, nulla enim est cognitio mediata & abstractua quæ non supponat obiectum suum cognitum, alioqui moueretur per evidentiam terminorum, sed ille qui credit, non cognoscit Deum esse primam veritatem, vel enim cognosceret naturaliter & hoc non sufficit, vel supernaturaliter, & hæc est cognitio fidei, quæ supponit obiectum cognitum.

Dico primò, formale fidei obiectum nec esse primam veritatem in essendo, neque primam veritatem in cognoscendo, sed solam primam veritatem in dicendo quæ adæquatè mouet ad credendum.

Primo enim quod perfectio aliqua diuina & ipsa Deus sit ultimum illud quo fides nititur, certò censent omnes Christiani quos nulla creatura ratio impellit ut certò credant, sed authoritas suprema Dei, sic enim testatur scriptura Genesios 15. Credidit Abraham Deo, & reputatum est illi ad iustitiam, quod expeditus Apostolus cap. 4. ad Romanos: Non est autem scriptum (inquit) propter ipsum tantum, sed & propter nos quibus reputabitur creditibus in eum, qui suscitavit Christum a mortuis, & Apostolus ipse de se dicit. Scio cui credidi quia potens est, &c. Et 1. Thessal. 3. Cum accepisse sit nobis verbum auditus Dei, atcepisti illud non ut verbum hominum, sed ut reverè est verbum Dei: & Christus ipse Ioan. 12. Qui credit in me credit in eum qui misit me. 1. Ioannis 5. Qui credit infidem Dei, habet testimonium Dei in se. Deinde idem prædicant Patres, Ambrosius lib. 2. epist. 12. ad Valentianum. Cui: magis de Deo, quam Deo credam. Augustinus lib. de spiritu & littera cap. 32. Veritas (inquit) que omnia credit non omni spiritu credit, ac per hoc omnia quidem credit, sed Deo quia non dilatum est omnibus credit, unde nulli dubium est eam fidem ab Apostolo commendari, quæ Deo credit, & ele-

gantes

ganter sanctus Lucianus apud Eusebium lib. 9. historie aperte professus est quod auctor nobis est de Deo Deus. Denique si motuum credendi Deus non esset, fides non esset virtus Theologica, certitudo eius non superaret omnem certitudinem aliarum scientiarum naturalium, neque imitaretur certitudinem scientiae beatae.

Secunda pars. Secunda pars, quod Deus sub ratione Deitatis seu prima veritas in effendo non pertineat ad motuum istud formaliter, probatur, quia illa sola est ratio formalis motiu Fidei, quā primū posita etiā alia tollantur omnia. Fidei articuli sunt credibiles infallibiliter, & quā primū remota manentibus alijs omnibus articuli non sunt credibiles, sed primū posita Deitate, sublatā verò primā veritate in dicendo, articuli manent credibiles infallibiliter, si enim per impossibile Deus esset Deus, & non esset summè verax articuli Fidei non essent credibiles: & si Deus non esset prima veritas in effendo, esset autem prima veritas in dicendo qua fallere nunquam posset, articuli Fidei manerent credibiles ut patet, quia credendo quod diceret non possem falli. Deinde Fides ntitur testimonio, veritas autem testimonij formaliter ntitur veracitatem illius qui loquitur, non autem veritate in effendo.

Tertia pars. Tertia pars, quod Deus etiam quatenus est prima veritas in cognoscendo non sit motuum formale credendi, probatur eadem ratione: quia posita prima veritate in cognoscendo: & sublata prima veritate in dicendo, non manet obiectum credibile ullo modo, & sublata prima veritate in cognoscendo, manente autem prima veritate in dicendo manet obiectum credibile, igitur sola prima veritas in loquendo est obiectum fidei: Probatur antecedens, nam posito quod Deus tunc quando loquitur nunquam possit fallere, non possum falli credens ijs quæ dicit, sed prima veritas in loquendo est illa quæ quando loquitur nunquam potest fallere, ergo posita prima veritate in loquendo, non possum falli credendo ijs quæ dicit. Minor certa est fallum enim est quod aiunt aliqui primam veritatem in dicendo, non esse aliud quam veritatem, id est virtutem illam voluntatis quæ non potest unquam velle fallere, hac enim posita quamvis certum sit quod infallibile non est, quod dicitur, quia licet non velim te fallere, sēpē tamen etiam nolens fallo, quia fallor, prima ergo veritas in dicendo, non est sola illa perfectio voluntatis quæ non vult fallere, sed est perfectio illa quæ loquendo nunquam potest fallere, & præsupponit primam veritatem in cognoscendo tanquam causam virtualem, sed per illam non constituitur. Vnde argumentor secundo, sicut prima veritas in effendo non pertinet ad formale obiectum Fidei, etiamsi sit causa virtualis primæ veritatis in cognoscendo & dicendo, easque prober, quia non est formalis ratio assentiendi primæ veritati, sed tantum causa virtualis essendi: sed similiter prima veritas in cognoscendo est causa tantum virtualis præsupposita per primam veritatem in dicendo, non est autem ratio assentiendi primæ veritati, ergo non est obiectum formale fidei. Denique à priori ratio est quia nemo alteri credit, quia verum cognoscit, sed quia verum dicit.

Solutio prima rationis dubitandi. Ad primam Respondeo attributum primæ veritatis in dicendo posse considerari primò propterea existens in Deo, secundò propterea formalis ratio assentiendi rebus reuelatis, fateor quod prima veritas propterea est reale attributum existens in Deo probatur per Deitatem, nam Deitas est causa virtualis propter quam prima veritas Deo tribuitur, sed nego primam veritatem in dicendo propterea est ratio assentiendi

di reuelatis, probari per Deitatem quæ non est ratio formalis propter quam prima veritas est ratio infallibiliter assentiendi rebus reuelatis. Quemadmodum color consideratur & ut est accidens corporis mixti, & ut est ratio videndi Petrum: mixtio qualitatum est causa coloris ut est accidens existens in Petro, sed non est ratio formalis cur videatur Petrus, si enim queratur, quare videatur Petrus, recte respondes quia est coloratus, & si petatur cur sit coloratus, respondes quia est corpus mixtum, neque tamen dicitur quod mixtio qualitatum sit obiectum formale visus, sed tantum quod sit causa effectiva coloris ut accidens est, non autem causa illius formalis, ut est ratio videndi: Alio etiam exemplo idem explicat Coninck aqua frigidæ recens ē puto, haustæ, ratio enim propter quam appetitur a sitiente est quia frigida est, quamvis ideo sit frigida quia recens est hausta. Similiter enim quamvis Deitas sit causa propter quam dicamus Deum esse primam veritatem, non est tamen ratio propter quam assentimur primæ veritati, si enim per impossibile Deus esset prima veritas & non haberet Deitatem, credemus tamen primæ veritati, sicut si aqua esset frigida etiam si recens hausta ē puto non esset, appeteretur tamen à sitiente.

Ad argumentum ergo Respondeo distinguendo illam maiorem, illa est ratio formalis assentiendi, in quam fit resolutio ultima fidei, tanquam in rationem formalem ultimam assentiendi concedo, in quam fit ultima resolutio tanquam in causam virtualem essendi, nego: Id in quod ultimò resolutur Fides tanquam in rationem formalem assentiendi, est sola prima veritas, quamvis Deitas sit causa virtualis quā probatur prima veritas. Ad probationem eadem adhibetur distinctio, Fides resolutur ultimò in id per quod ultimò cognoscitur & probatur prima veritas, per quod probatur tanquam per virtualem causam essendi nego, per quod probatur tanquam per rationem formalem assentiendi, concedo: nam licet assensus euidentis resolutur in aliquid per se notum, tamen hoc esse fallum de assensu obscuro probabitur postea.

Instantia. Instabis Deus quatenus est prima veritas est obiectum formale Fidei, Deus est veritas prima quatenus est Deus, ergo Deus quatenus est Deus est obiectum Fidei.

Respondeo fallax esse argumentum & habere quatuor terminos, quia in maiori reduplicatio illa Deus quatenus prima veritas est obiectum Fidei, est reduplicatio formalis, quā significatur rationem reduplicatam esse causam formalem prædicati, nam prima veritas est obiectum formale Fidei, & ratio assentiendi: at verò in minori reduplicatio illa, Deus quatenus Deus, est prima veritas, est reduplicatio causalis, quia ratio reduplicata, est radicalis causa prædicati, Deitas enim quæ reduplicatur est radicalis causa prædicati, quia Deitas quæ reduplicatur est causa radicalis primæ veritatis. Vnde minor posset distingui Deus quatenus Deus est prima veritas, itavt Deitas sit causa formalis, & ratio illi assentiendi nego, itavt sit causa virtualis primæ veritatis ut est attributum diuinum, concedo.

Ad secundam Respondeo quod obiectum Fidei constituitur formaliter per id, quo constituitur summa Dei authoritas in testificando, tanquam per rationem formalem non per id quo constituitur tanquam per causam virtualem sui esse, id est per quod constituitur authoritas illa formaliter ut est ratio assentiendi per fidem, non autem per quod constituitur causaliter tantum & radicaliter, ut est attributum existens in Deo. Fateor primam veritatem in cognoscendo

Solutio prima dubitationis.

Instantia.

Solutio secundæ.

gnoscendo esse causam radicalem quæ constituitur quasi præsuppositiū è summa Dei authoritas in testificando , nego esse id quo illa formaliter constituitur , nam prima veritas in dicendo , vt sèpè monui , non significat eam tantum quæ non potest vñquam velle fallere , sed eam quæ loquendo seu cum loquitur nunquam potest fallere , includit ergo non posse falli tanquam causam virtualem & præsuppositiū , non includit formaliter.

Instancia. Instabis illa prima veritas in dicendo vel est formaliter perfectio solius voluntatis & sic est solum veracitas , seu nunquam velle fallere , vel est præterea perfectio intellectus & sic dicit formaliter non posse falli , & erit formaliter prima veritas in cognoscendo , ergo prima veritas in cognoscendo ingreditur obiectum formale fidei . Deinde patet etiam in humanis , quod authoritas dicentis non fundat fidem certam nisi duo dicat quod nimurum ille qui loquitur fallere non possit neque falli , ergo id est verum in Deo .

Solutio. Respondeo primam veritatem in dicendo esse formaliter perfectionem solius voluntatis prout dicit præsuppositiū perfectionem aliquam intellectus tanquam causam virtualem sui est , dicit enim quod nunquam possit fallere quando loquitur ad quod duo sunt necessaria , quod nolis fallere , neque possis falli quando loqueris , sed vnum dicit formaliter , alterum præsuppositiū ac connotatiū , neque par est ratio de humana fide quæ nisi non potest sola dicentis authoritate vt dicens est , cum authoritas huiusmodi finita solum & imperfectissima sit inidonea ad fundandum assensum certum & infallibilem : fides autem diuina solo nititur testimonio , quia illud est maximè idoneum ad Fidem infallibilem , cum sit infinitum in ratione testimonij .

Tertia. Ad tertiam vt respondeatur inquirendum est .

S. II.

Quomodo cognosci debeat prima veritas prout est obiectum Fidei .

Varia Do-
ctorum
sententiae.

Non potest prima veritas mouere intellectum nad credendum articulum reuelatum quin cognoscatur ab intellectu , est autem difficultimum dicere quonam genere cognitionis debeat cognosci . Primo enim Altissiodorensis & alij quibus accedere videtur Coninck num.42. putant esse necesse vt cognoscatur euidenter cognitione naturali . Secundò dę Lugo sc̄t.6.num.82. Hurtadus dis̄put.7.sc̄t.6. putant necesse omnino esse vt prima veritas cognoscatur cognitione supernaturali euidenti , aliunde quā propter reuelationem volūntque cognitionem hanc elici ab ipso habitu Fidei & esse obscuram circa obiectum materiale , sed immediatam & euidentem circa primam veritatem quatenus est ratio assensus , quod tamen non uno modo explicant vt docebo statim . Tertiō Suares dis̄put.3. sc̄t.6. docet primam veritatem quatenus fundat fidem , cognosci eadem fide quam fundat , & quidem propter reuelationem , quod tamen difficile videatur .

Prima ra-
tio dubi-
tandi.

Ratio enim dubitandi est primo , quia implicat vt primus Fidei actus supponat se ipsum , sed si prima veritas cognoscatur per ipsam Fidem , primus Fidei actus se ipsum supponet ; supponit enim suum obiectum cognitionis , cum supponat illud prout capax mouere , ergo si præsupponit illud cognitionis per Fidem , Fides supponet se ipsam . Potestque confirmari ex alijs omnibus cognitionibus quæ non sunt immediatae , nam illæ præsupponunt suum obiectum formale cognitionis alio genere cognitionis , vt patet in

fide humana quæ præsupponit vt cognoueris veritatem illius cui creditur : scientia præsupponit cognitionem principiorum & sic de ceteris .

Secundo , si prima veritas fundat assensum Fidei prout cognita per Fidem , sequitur quod prima veritas creditur propter reuelationem , & sic prima veritas non erit obiectum in quod assensus Fidei ultimò resoluitur , datur enim aliquid ulterius quā prima veritas . Deinde illud non creditur propter reuelationem , quod potest non esse reuelatum , quamvis articulus reuelatus sit , sed fieri potest vt non reuelatur Deum esse primam veritatem quamvis reueletur Deum esse trinum , ergo prima veritas non creditur in omni actu Fidei propter reuelationem : Minor videtur clara , quia Deus reuelare potest se esse trinum quamvis non reuelat se esse sanctum , ergo potest reuelare se esse Trinū quamvis nō reuelat se esse primā veritatem . Denique miracula facta in confirmationem Fidei non iuvant ad probandum quod Deus sit prima veritas , illa enim solum testantur , quod Deus reuelat Mysteria Fidei , non probant illum esse veracem , si enim per impossibile mendax esset Deus , posset tamen adhuc captare sibi fidem per miracula : ergo independenter à reuelatione cognosci debet quod Deus sit verax , & qui dubitaret de hac veracitate conciui non posset per miracula .

Tertio , si Fide creditur prima veritas omnino est inevitabilis circulus ille in quo duæ causæ se invicem probant in eodem genere causa , credo Deum esse primam veritatem quia dixit se esse primam veritatem , & credo illum dixisse quia est prima veritas .

Quarto , ludicum videtur esse non credere aliquem esse veracem nisi quia dicit se esse veracem : nam ego v.gr. non credo tuum testimonium esse infallibile quia tu mihi dicas te esse veracem , sed quia ego aliunde scio te esse veracem credo tuum testimonium esse infallibile .

Dico primo , primam veritatem prout est motiuum fidei , in quod ultimò fides resoluitur non cognosci necessariò euidenter vel notitia naturali vel supernaturali , sed cognosci obscurè per ipsam fidem , quamvis prius supponatur cognita vt euidenter credibilis : tres partes habet conclusio .

Prima contra Caetanum , Altissiodorensem , de Lugo & Hurtadum probatur , quia si necessaria esset pars cognitionis euidentis primæ veritatis , sequeretur pueros & rusticos qui nullam habent euidentiam naturalem aut supernaturalem quod Deus sit prima veritas , non posse credere Fide diuinā veritates reuelatas , consequens autem illud absurdum est . Neque dicas cum Lugo neminem esse adeo rusticum qui non cognoscat ex terminis , si Deus est , verax est . Contra enim isto nam vt aliquis assentiatur absolute verum esse id quod dicitur non sufficit quod dicat conditionem , si Deus est vera loquitur , sed est necesse vt dicat Deus est , & est prima veritas , vnde argumentor Deum esse plures rusticī & pueri non cognoscunt vlo modo euidenter , qui tamen absolute credunt , sed vt aliquis absolute credit , debet absolute cognoscere quod Deus sit prima veritas , ergo non debet illud euidenter cognoscere .

Deinde implicat vt prima veritas prout fundat Fidem sit cognita minus certa , quā sit ipse assensus Fidei , cum enim tota certitudo assensus pertinet à motu , implicat vt summa certitudo , fundetur in certitudine imperfecta , v. gr. implicat vt principia minus certa sint quā conclusio , sed si prima veritas prout fundat Fidem , esset euidenter cognita , summa certitudo fundaretur in certitudine minus perfecta , cum certitudo Fidei maior sit quacunque alia certitudine vel naturali vel etiam supernaturali que habetur

De Obiecto formalis Fidei.

545

habetur in hac vita , motuum enim Fidei certius est alio quousque motiuo , ergo prima veritas non est cognita euidenter prout fundat Fidem . Denique si haberet intellectus cognitionem supernaturalem euidentem quod Deus sit , & sit prima veritas , posset voluntas sine villa Fide incendi ad amorem Dei & iustificari . Qua verò respondent Lugo , & Hurtadus , non vacat reuicere ut facile possem .

pter miracula vel villum alium discursum , in quo plurimum differt diuina Fides , à Fide humana , & à Fide quam habet Haereticus de mysteriis reuelatis , nam in illis ratio ultima credendi non est sola dicentis authoritas , sed aliquod aliud motiuum ut postea dicetur .

Ad secundam Respondeo , non esse verum quod Secundus prima veritas credatur propter reuelationem tanquam propter rationem formalem credendi propter seipsum ut reuelantem adeo ut reuelatio non sit ratio formalis credendi primam veritatem ut dicitur statim , sed applicatio primae veritatis ad obiectum credendum : vnde nihil datur ulterius quam prima veritas quod sit ratio credendi , quamvis detur aliquid ulterius , quod sit applicatio rationis credendi . Deinde dictum est esse impossibile ut Deus infallibiliter reuelet articulum , quin reuelet se esse primam veritatem , & quin reuelet se reuelare , quia obligat ad credendum infallibiliter , quod fieri non potest sine reuelatione primae veritatis . Miracula facta in confirmationem Fidei inuant ad credendum quod Deus est summè verax , testantur enim quod Deus reuelat mysteria credenda infallibiliter , quod est testari Deum esse primam veritatem . Si per impossibile Deus esset mendax facere non posset miracula per quae obligaret ad credendum infallibiliter , esto posset facere miracula per quae nullo modo posset obligare ad credendum . Si enim sit mendax & faciat miraculum certè illud miraculum non persuadebit verum esse quod dicit , neque obligabit ad credendum infallibiliter .

Ad tertiam patebit ex statim dicendis quod nullus Tertia in actu Fidei est circulus in quo duas causas se mutuò probent in eodem vel etiam in diverso genere causarum , quia prima veritas est ultima ratio formalis quae non creditur propter aliud , reuelatio autem non est ratio formalis credendi , ut probabo statim .

Ad quartam concedo ludicum omnino esse credere quod aliquis sit verax , id est tantum quia dicit se esse veracem , quando ille qui loquitur habet testimonium de se fallibile , quod non obligat ad credendum infallibiliter id quod dicit . Quando autem ille habet testimonium infallibilem infinite perfectum obligans ad credendum infallibiliter , nego esse ludicum , imò dico esse necessarium ut credatur illum esse veracem quia dicit se esse veracem . Fatorum quod in Fide humana ut credam tuu testimonio , debeo scire aliunde te esse veracem , quia testimonium humanum imperfectum est , nec testificatur veritatem illius qui loquitur : in Fide diuina nego id esse necessare , quia diuinum testimonium infallibile , testatur Deum esse , & veracem esse .

§. III.

An & quomodo reuelatio sit obiectum formale Fidei.

Dicitur Vo sunt principia ex quibus Fides tota penderit ; primum est , Deus fallere non potest in iis que dicit , alterum est Deus dixit ea quae credimus ; non enim sufficit sola prima veritas nisi loquatur & reuellet articulum qui creditur . Tota ergo difficultas de qua dicebam initio huc reuelatur , quomodo testimonium illud Dei de se prouersus inevidens ingreditur obiectum formale Fidei , & sit ratio credendi .

Ratio verò dubitandi primò est , quia multi Christiani simplicissimi sunt & nesciunt se debere credere res Fidei propter Dei dicentis authoritatem , sed praecise credunt mysteria sine villa cogitatione quod Deus dixerit ; quod pluribus etiam aliis Christianis evenit .

Z Z Z qui

Secunda pars quod prima veritas cognoscatur eadem Fide obscura quam creditur articulus , probatur quia . Prima veritas non potest fundare assensum Fidei , nisi cognoscatur supernaturaliter , neque cognosci potest euidenter , ut ostensum est , sed cognitio supernaturalis inevidens non est nisi cognitio Fidei , ergo prima veritas debet cognosci per Fidem . Deinde obiectum materiale & obiectum formale attinguntur eodem actu , ergo prima veritas eodem actu attingitur quo attingitur articulus reuelatus . Denique à priori alde notanda ratio est , quia Deus nunquam reuelare potest villum articulum , & obligare ad illum credendum quin reueleret consequenter se esse primam veritatem , & hoc dicere , sed quoties aliquid reuelat , obligat ad illud credendum , ergo etiam reuelat se esse primam veritatem , & se hoc reuelare , sed si Deus reuelet se esse primam veritatem potest eadem Fide hoc credi , ergo quoties creditur aliquis articulus , potest eadem Fide credi quod Deus est prima veritas .

Tertia pars quod ante Fidem prima veritas cognosci debeat ut euidenter creditibilis , patet , quia nihil unquam credi potest Fide diuina , nisi factum fuerit euidenter creditibile , sed non potest fieri euidenter creditibile , nisi fiat etiam euidenter creditibile quod Deus est prima veritas ut constabit ex sequentibus , ergo , &c .

Solutio primæ rationis dubitandi . Ad primam Respondeo , Fidem non supponere se ipsam , etiam si prima veritas cognoscatur per Fidem . Ad probationem primò fulta est illa maior , Fides presupponit suum obiectum formale cognitionum alia cognitione , satis enim est quod prius ratione quam cognoscatur obiectum materiale , cognoscatur obiectum formale , sed non deber illud cognoscere prius natura , vel prius tempore . Fatorum autem quod Fides diuina in eo differt ab aliis omnibus mediatis cognitionibus , cuiusmodi sunt Fides humana , opinio , scientia , quod illa necessario presupponant suum obiectum formale cognitionum alio genere cognitionis : Fides autem quamvis supponat suum illud obiectum cognitionem ut euidenter creditibile , non eo ramen nitatur ut ita cognito , sed sua efficacia illud cognoscatur , unico indubio actu , qui propterea supra naturam est , & exigit auxilium gratiae speciale . Ratio est , quia , ut dixi , testimonium diuinum propter infinitam excellentiam quam habet in ratione testimonij potest obligare , ad credenda ea quae dicit tanquam infallibilia , non potest autem sic obligare quin reuelet se esse primam veritatem . Vnde sequitur quod obiectum formale Fidei esse non potest sufficiens ad illuminanda obiecta materialia , quin sit etiam sufficiens ad se ipsum illuminandum . Et in hoc differt Fides ab aliis mediatis cognitionibus , nam in illis obiectum formale ita imperfectum est , ut prius debeat illuminari quam illuminet , obiectum verò istud , licet obscurum se ipso tamen lumen est & sufficit solùm ut certò credatur , suppositis motiuis creditibilitatis , qua præcessunt ut conditio prævia , non tanquam ratio credendi ; tota enim ratio formalis , quare credam Deum esse Trinum , est quia Deus qui est prima veritas hoc dixit , & dixisse credo , purè quia dixit non autem pro-

Tom. I.

Statutus questionis

Ratio pri-
ma dubi-
tandi .

qui subiò mouentur ad aliquid credendum, quia Ecclesia definit, ad testimonium verò Dei non attendunt.

Secunda. Secundò, reuelatio eodem modo se habet ac motiu credibilitatis, sed ista non pertinent ullo modo ad obiectum Fidei, sunt enim dispositiones solum & conditiones prærequisite, ergo idem dici debet de reuelatione, non est enim maior ratio cur illa pertineant ad obiectum quam motiu.

Tertia. Tertiò, videtur etiam quod reuelatio æquè spectat ad obiectum Fidei formale ac prima veritas, nam ille est obiectum formale propter quod assentior veritati reuelata, sed non minus assentior veritati reuelata, quia Deus dixit, quam quia est prima veritas, nec vnum magis me mouet quam aliud, ergo reuelatio est obiectum formale Fidei. Probatur minor, quia prima veritas, & reuelatio se habent in actu Fidei sicut in discursu se habent duæ præmissæ, dicis enim quod Deus dicit verum est; ecce primam veritatem, Deus dicit se esse Trinum, ecce reuelationem: sed in discursu ambae præmissæ pertinent ad obiectum formale assensus conclusionis, ergo reuelatio tamen est obiectum formale quam prima veritas. Deinde sicut in Spe Theologica se habent Deus, & possessio Dei, sic in Fide se habent prima veritas & reuelatio, sed in Spe Theologica, & Deus & eius possessio pertinent ad obiectum formale, ergo etiam in Fide prima veritas & reuelatio pertinent ad obiectum formale Fidei, neque illa potest assignari dispartitas.

Quarta. Quartò, recurrunt sèpè repetita difficultas, quia hæc reuelatio si sit formale obiectum Fidei debet esse per se nota, quod est impossibile, quia est obscura, & fundat Fidem obscuram.

Affertio tertia. Dico tertio, reuelationem ita pertinere ad obiectum formale fidei, ut neque sit pura tantum conditio, neque obiectum formale partiale, sed tanquam tendentia & applicatio obiecti formalis ad obiectum credendum.

Prima pars. Prima pars, afferens quod reuelatio pertinet ad obiectum formale Fidei, patet, quia fides prout differt à scientia, & opinione, hoc habet quod nitratur testimonio dicentis. Deinde prima veritas cognoscitur per scientiam beatam, per infusam & per naturalem & per Fidem, ergo præcisè in se sumpta non potest esse obiectum Fidei, sed sub speciali aliqua ratione, id est prout reuelans. Denique prima veritas non est obiectum fidei, nisi prout reddit credibile obiectum fidei, id est aptum mouere intellectum ad credendum sed non reddit obiectum credibile nisi loquitione; prima enim veritas non reddit obiectum credibile nisi respectu illius se habeat ut forma informans quam illud constitut in esse credibili, non informat autem obiectum credibile, nisi medià reuelatione tanquam causalitate, ut statim probabitur, quod etiam fatus constat ex supra dictis.

Secunda pars. Secunda pars, negans reuelationem esse solum conditionem requisitam, eo modo quo motiu sunt dispositiones ex parte creditis necessariae: Probatur, quia id quod ingreditur conceptum formalem obiecti Fidei non est solum conditio, ut patet, sed reuelatio ingreditur conceptum formalem obiecti Fidei, non enim concipi potest prima veritas in ratione obiecti quin concipiatur reuelatio, demptâ enim reuelatione prima veritas non habet ullam connexionem cum obiecto materiali quod creditur. Vnde argumentor ylterius, illud quod se habet in obiecto fidei, eodem modo quo se habet vnuo in compagno physico, non est solum conditio, sed vera causalitas & applicatio obiecti formalis ad obie-

ctum materiale, sed reuelatio eodem modo se habet ad obiectum Fidei, quo se habet vnuo in compagno physico, est enim reuelatio id quo prima veritas connectitur cum obiecto reuelato, & quo dempto nullam habet connexionem & habitudinem ad obiectum, ergo reuelatio non est solum conditio in obiecto Fidei, sed aliquid illi essentiale.

Tertia pars. Tertia pars, quod non sit tamen formalis ratio credendi tanquam pars obiecti formalis à multis re- centioribus negatur, fed mihi tamen cum alijs longè pluribus videtur certa, probaturque quia si reuelatio est æquè pars obiecti formalis ac prima veritas, sequitur quod prima veritas creditur propter reuelationem tanquam propter rationem formalem, & reuelatio creditur propter primam veritatem ut rationem formalem, consequens illud absurdum est, hic enim erit verus circulus in quo in eodem genere causæ duo se mutuo probabunt, reuelatio per primam veritatem ut per causam formalem, & prima veritas per reuelationem in eodem genere causa formalis, ergo reuelatio non est obiectum formale partiale Fidei: Maior probatur, quidquid Fide diuina creditur, creditur propter primam veritatem ut obiectum formale, sed in omni actu Fidei creditur reuelatio, ergo creditur reuelatio propter primam veritatem ut causam formalem. Similiter quidquid Fide diuina creditur, creditur propter reuelationem ut causam formalem, sed in omni actu Fidei prima veritas creditur, ergo creditur propter reuelationem, ubi manifestus est circulus.

Deinde si reuelatio est obiectum formale Fidei, sequitur quod prima veritas erit obiectum duntaxat materiale, sola verò reuelatio erit obiectum formale, quod probo: illud non est obiectum formale quod non est ultimum propter quod creditur, sed sola reuelatio est ultimum propter quod creditur, ergo sola reuelatio est obiectum formale. Denique si prima veritas in obiecto Fidei non est minus sufficiens ad obiectum fidei constituendum posita reuelatione ut tendentiâ & causalitate, quam forma est sufficiens ad constituendum compositum posita vnuione ut tendentiâ & causalitate: Sed prima veritas non est minus sufficiens ad constituendum obiectum fidei posita reuelatione ut applicatione & causalitate quam forma est sufficiens ad constituendum compositum posita vnuione ut applicatione, ergo reuelatio est tantum causalitas & applicatio, non autem formale obiectum Fidei: non enim appetit illa ratio cur vnuo non sit pars compagi physici, si reuelatio est pars huius obiecti.

Ad primam Resp. neminem esse Rusticum aut doctum qui credens mysteria proposita per Ecclesiâ non illa credit propter autoritatem Dei reuelantis, Rusticus enim cùm credit illa quæ proponuntur ab Ecclesiâ, vel à suo Pastore credit illa sub ea ratione quæ proponuntur ab Ecclesiâ, quæ illa proponit ut à Deo reuelata: alij verò qui sunt Doctores, multo magis credunt propter reuelationem, etiam si non aduentant se credere propter illam, nam hoc euénit ex sola consuetudine propter quam videmus nos sèpè assentiri propositioni non aduentando nos cogitare de illius motiuo.

Ad secundam Respondeo motiu credibilitatis & propositionem Ecclesiâ non esse nisi conditions obiecti Fidei, quia sunt signa tantum & effectus necessarij ex parte intellectus ut cognoscat obiectum esse reuelatum: reuelatio autem non est signum tantum à posteriori, sed est id quo prima veritas applicatur obiecto credendo, id est que se tenet ex parte obiecti.

Solutio
principi
tationis.

Secunda.

Ad

Tertia. Ad tertiam Respondeo, minorem hanc esse falsam, non minus assentior veritati reuelatae quia Deus dixit, quam quia est prima veritas, prima enim veritas me mouet ut ratio credendi, reuelatio autem me mouet ut applicatio primae veritatis ad obiectum credendum. Reuelatio est id quo prima veritas mouet, prima veritas est id quod mouet applicatum per reuelationem, neque pars est ratio in praemissis discursus, quia vtraque aequaliter est ratio assentiendi, neque una pendet ab altera; hic autem reuelatio non est nisi applicatio, & tota eius authoritas pendet a prima veritate, veritas autem prima non pendet quidem a reuelatione, sed applicatur tantum per reuelationem. Neque pars est ratio Fidei Theologicae & Spei. Fateor enim quod possessio Dei reuerat pertinet ad formale obiectum Spei ut probabitur suo loco, quia finis (qui) & finis (quo) sicut sunt unus finis adaequatus, sic sunt obiectum unum adaequatum quorum neuter caufat sine alio, unde neque datur ibi circulus in obiecto Spei, Deus enim & possessio Dei non se mutud causant in eodem genere cause, unus enim est finis (qui) alter est finis (quo) si autem reuelatio & prima veritas sunt obiecta Fidei partialia, vere prima veritas creditur propter reuelationem, & reuelatio propter primam veritatem in eodem genere causa formalis. Deinde finis (qui) & finis (quo) cum sint unus finis possunt etiam esse unum obiectum Spei, at vero prima veritas non potest coalescere in unum obiectum nisi unum creditur propter aliud, cum una non sit finis (qui) & altera finis (quo) sed haec postea.

Quarta. Ad quartam patere quidem potest responsio ex dictis de cognitione prima veritatis, sed ut magis tamen liqueat videndum est.

§. IV.

Quomodo cognosci debeat reuelatio quando fundat assensum Fidei.

Reuelatio debet cognosci. Tria ex his quae hactenus disputata sunt, videntur esse omnino certa. Primum est quod quoties elicio actum fidei reuelatio debet cognosci, quod male video negari a nonnullis quia, (inquit) reuelatio est tantum ratio formalis sub qua, sed optimè rejicit illos Suares, quia implicat ut aliquid sit medium obiectuum mouens ad assensum quod non cognoscatur, verbi gratia implicat ut aliquid credam propter autoritatem Pauli Apostoli, nisi sciam illum dixisse.

Certum est secundum, necesse omnino esse ut assentiar reuelationi vel immediate propter ipsam, vel propter medium aliquod intrinsecum quod sit formalis ratio credendi, atque ita falsum esse quod a Coninck num. 72. nos assentiri reuelationi sine medio intrinseco, praecedentibus tamen motiis extrinsecis, quae non mouent immediate intellectum ad assentendum, sed mouent voluntatem ut prudenter imperet assensum immediatum circa ipsam reuelationem. Contra enim argumentor, nam voluntas non potest imperare intellectui ut assentiar reuelationi propter ipsam immediatè, si veritas obiecti non appareat immediatè ipsi intellectui, nam voluntas non potest imperare intellectui ut credit mel esse amarum, si amaritudo non appareat in ipso melle, quin intellectus nunquam mouetur nisi à veritate quae appetit in obiecto vel mediata vel immediate, sed praemissis motiis credibilitatis, illa veritas, Deus dixit se esse Trinum, non appareat in se cognoscibilis immediatè ex ipsis terminis, ergo praemissis motiis credibilitatis non potest intellectus.

Tom. I.

Etus immediatè illi assentiri, sed debet illi assentiri propter illa motiva, quod Coninck non admittit.

Certum est tertio, medium illud formale propter quod creditur reuelatio nec esse motiva credibilitatis, nec testimonium Dei loquentis ut satis probasse videor *scit. 2.* unde falsitatis conuincitur sententia illa quam excogitauit subtilissimus de Lugo *scit. 7.* &

Noua quoddam sententia de cognitione reuelationis.

8. & omnino recidit in sententiam eorum qui volunt ultimam Fidei resolutionem fieri in motiva & autoritatem Ecclesie, dicit enim reuelationem esse obiectum Fidei propterea eadem Fide obscura creditam supernaturaliter, sed illam reuelationem non esse solam loquitionem immediatam Dei abstrahendo ab eius propositione per motiva & Ecclesiam: Obiectum enim Fidei quod immediatè mouet tanquam principium ex ipsis terminis notum licet obscurum componi ex duplice Dei reuelatione, altera est immediata, quā scilicet Deus per se reuelauit mysteria, altera est mediata, quā reuelatio illa nobis propinquit, per miracula, Prophetias, & propositionem Ecclesie, tanquam per litteras, nuncios, & vocem externam Dei loquentis, quibus ex duobus sit unum testimonium adaequatum, cui assentimur tanquam principio per se noto. Sicut cum amicus absens loquitur mihi per litteras aut nuntios, ipsæ litteræ sunt loquitione amici mediata, quae me mouet quatenus facit unum cum loquitione amici omnino immediata, quod ferè satis relatum, & reiectum est *scit. 2.* & statim amplius refutabitur.

Ratio ergo dubitandi primò est, quia omnis assensus in quo connexio extremorum non est nota ex ipsa explicatione terminorum, non est immediatus & per se notus sed nititur ulteriore motivo, iste assensus Deus dixit se esse Trinum, non est huiusmodi ut cognita sola explicatione terminorum cognoscatur connexio extremorum, ergo ille assensus nititur ulteriore aliquo medio. Neque dici potest primò, quod habitus eleuat intellectum ad assentendum immediate rei obscuræ quasi esset evidens, nam hoc ex sectione secunda patet esse impossibile, neque dici potest secundum, reuelationem credi propter primam veritatem, quae non potest permittere ut hoc obiectum mihi proponatur cum talibus motiis, quin verum sit Deum hoc dixisse. Sed hoc est dicere quod motiva sunt id propter quod credo, semper enim manet argumentum, nam vel assentiris reuelationi immediate, & sic assensus est evidens, vel assentiris mediata, sive datur medium ulterius, in quod resolutur assensus.

Secundum, in fide tunc diuina tunc humana id quod me mouet est integra loquatio, sed Dei loquatio non est integra sine loquitione Ecclesie, quia ibi non est loquio ubi non est declaratio conceptum illius qui loquitur, ergo id quod me mouet est etiam loquio Ecclesie.

Dico quartò, reuelationem Dei quatenus ad obiectum fidei pertinet cognosci eadem Fide quā creditur articulus, propter se ipsam solam quatenus est purum testimonium diuinum, adeò ut ipsa sola sit tota ratio propter quam assentior articulo & ipsi reuelationi. Ita docent cum S. Thoma, Caietanus, Capreolus, Canus, Suares, *scit. 12.* Coninck *dub. 5.* Valentina *p. 1.* Hurtadus *disp. 13.*

Prima pars, iisdem probatur argumentis, quibus probatum est quod prima veritas quatenus est obiectum Fidei, creditur eadem Fide quā creditur articulus; Dei enim reuelatio cum obliget ad credendam ea quae dicit, testificatur etiam se dicere atque adeò credi potest reuelatio.

Secunda pars, quod propter se ipsam solam cre-
datur.

Secunda.

Assertio.

Prima pars.

Secunda pars.

datur, prout est parum testimonium est contra relatam sententiam illam Cardinalis de Lugo, quam fusissimum rejecit Hurradus: Mihi sufficere nunc videntur ea quæ dicta sunt cum probauit obiectum formale Fidei nec esse motiuia credibilitatis, nec loquitionem Ecclesiæ, nam ex ea sententia planè sequitur quod Fides in illa ultimè resolutur non autem in primam veritatem reuelantem. Sic enim argumentor, illa est ultima, ratio credendi in qua sola sicut intellectus, sed intellectus credens Deum reuelasse ultimè sicut in motiis & loquitione Ecclesiæ, ergo illa propositio motiuorum est ultima ratio credendi. Probatur minor, in illa loquitione sicut assensus intellectus quæ posita assentitur, & quæ sublata non assentitur ultimè, sed posita ista propositio miraculorum intellectus assentitur ultimè, & illa sublata non assentitur, ergo illa est ultima ratio credendi. Confirmatur quia tam credo illam Dei reuelationis propter miracula, quæ credo Deum esse Trinum propter reuelationem, miracula enim æquè me mouent ut credam Deum dixisse, quæ reuelatio me mouet ut credam Deum esse Trinum: similiter cognosco conclusionem propter præmissas, quia præmissæ me mouent ut assentiar conclusioni, ergo si miracula me mouent ut assentiar reuelationi, tette credo reuelationem propter miracula. Denique reuelatio solitariè sumpta non cognoscitur immediatè propter se ipsum, ergo reuelatio solitariè sumpta creditur propter aliud medium, ergo in illud ultimè resolutur Fides, vel enim immediata illa reuelatio creditur immediatè propter se ipsum, vel mediata, si primum, ergo illa creditur sola propter se ipsum, si secundum ergo creditur propter aliud.

Solutio
prime ra-
tionis du-
bitationis.

Ad primam Respondeo verum quidem esse quod propositio per se nota & immediata secundum vsum Aristotelicum illa dicitur, in qua connexio extermorum cognoscitur ex sola terminorum explicacione, atque adeò illa est semper evidens, sed vniuersalius tamen propositio immediata & per se nota illa vocari debet in qua connexio terminorum non cognoscitur quidem ex sola terminorum explicacione, sed neque cognoscitur per aliud medium quod sit formalis ratio assensus, quamvis cognoscatur per aliud medium quod sit dispositio quædam & conditio ad assensum prærequisita. Huiusmodi propositiones etiam aliquando inueniuntur in demonstratione scientifica: nam hæc v. gr. omne rationale est risibile, dicitur, propositio per se nota, quia non nititur ullà ratione formalí ulteriori, propter quam intellectus illi assentiat, quamvis necessariò præsupponat demonstrationem à posteriori, in qua probatum sit omne rationale esse risibile. Similiter ergo hæc propositio, credo Deum esse Trinum quia dixit, non est immediata & per se nota in primo sensu vulgari & Aristotelico, quia non est notum ex terminis quod Deus hoc dixerit, sed in altero illo & verissimo sensu per se nota est, & immediata, quia non cognoscit reuelationem per aliud medium quod sit formalis ratio assensus, quamvis præsupponat cognitionem motiuorum tanquam conditionem sine qua non cognosceret immediatè Deum hoc dixisse.

Semper ergo dicendum est quod prima veritas cum reuelatione habet ym motiuam seu lumen distinctum à virtute mouendi quæ inest motiuis, sed illud lumen non actu mouet nisi applicatum per motiuam tanquam per conditiones, & dispositions necessarias ex parte intellectus, quia sine illis non cognoscere, quod Deus hoc reuelavit, quando ergo dicas reuelatio, vel est per se nota ex terminis, vel est nota propter aliud, distinguo, est

nota propter aliud quod sit ratio assentiendi, nego: Est nota propter aliud quod presupponatur prius cognitum tanquam signum à posteriori, & conditio cognoscendi talam reuelationem immediate per se ipsam, concedo.

Similiter falsum est quod omnis assensus est notus exterminis in quo connexio extermorum non est nota per aliud medium. Similis enim distinctio hæc habet locum de medio quod sit conditio, vel quod sit motiuum assensus. Vnde concludo reuelationem credi omnino immediate propter se ipsam, & in illa sicut intellectum tanquam in ultima ratione formalis.

Ad secundam Respondeo loquitionem diuinam esse omnino integrum formaliter sine loquitione Ecclesiæ, quamvis non sit integra inducitæ ac directiue, propositio enim Ecclesiæ complet loquitionem Dei non tanquam pars loquitionis, sed tanquam signum & regula: semper enim loquutio integra formaliter est manifestatio formalis conceptuum & objecti, sed ut sic non includit ea per quæ compleetur solum directiue.

Instabis sola Ecclesiæ propositio est manifestatio, ergo sine illa non est loquutio Dei.

Respondeo distinguendo antecedens sola propositio Ecclesiæ est manifestatio formalis nego, est manifestatio induictiva & directiua concedo.

SECTIO IV.

*Qualis reuelatio requiratur ad obiectum forma-
le Fidei.*

HAec tenus soluta est difficultas præcipua de obiecto formalis Fidei quod est sola prima veritas reuelans, de hac autem reuelatione quæ dixi compleri formale obiectum Fidei adhuc dubitatur qualis illa esse debeat ut fundet verum fidei assensum, & primò quidem vtrum necessariò sit inuidens: secundò vtrum necessariò sit vera, ita ut existimata reuelatio non sufficiat: tertio vtrum necessariò sit formalis, ita ut non sufficiat virtualis reuelatio: quartò vtrum necessariò sit publica, ita ut non sufficiat reuelatio priuata.

§. I.

*Vtrum reuelatio fundans Fidem debeat necessariò
esse inuidens.*

Reuellatio (ut sèpè dixi) nihil aliud est quæ aliquid à Deo actio transiens quæ significatur aliquid nobis, vel obscura, est inuidens quoties ita nobis significatur aliquid à Deo dici ut intellectus non possit dissentire, sed necessariò cognoscatur Deus esse qui hoc dicit: Obscura est quoties ita significatur aliquid à Deo dici, ut dissentire tamen possit intellectus, & negare Deum esse qui hoc dicit: rursus potest reuelatio esse inuidens vel intuitiue, si videatur reuelatio in se ipsa: vel abstractiue si cognoscatur in alio conexo essentiauer, quod totum explicari facile potest exemplo humanæ loquitionis.

Controversia ergo nunc est inter Scholasticos celeberrima, vtrum possit reuelatio esse obiectum formale Fidei, & ratio credendi obscurè aliquod mysterium quando est inuidens vel intuitiue, vel abstractiue, vtrum v. gr. beatus videns in verbo reuelationem possit nihilominus credere illud Fide obscura. De ipso autem mysterio quod creditur, vtrum credi possit etiam tunc quando est inuidens, dicam quest. sequenti.

Ratio

De Obiecto formali Fidei.

549

Ratio prima dubitandi autem dubitandi primò est, quia reuelatio euidens non potest esse obiectum formale assensus inevidentis, omnis enim assensus specificatur à suo motu, quod si sit euidens dat etiam euidentiam actui quem fundat, assensus Fidei est assensus inevidens, ergo reuelatio euidens non potest esse illius motuum formale.

Secunda. Secundò, Fides non potest euidenter cognoscere obiectum reuelatum esse verum, alioqui esset scientia, sed qui cognosceret euidenter aliquid reuelari à Deo, & Deum esse primam veritatem euidenter cognosceret obiectum reuelatum esse verum, ergo Fides non potest euidenter cognoscere aliquid reuelari à Deo: Probatur minor, assensus qui niteretur reuelatione euidente inferretur ex duplice præmissa euidente, Deus non potest mentiri dum loquitur, Deus dicit se esse Trinum, ergo Deus est Trinus: sed quoties duas præmissas sunt euidentes conclusio sequitur necessariò & euidenter, ergo qui cognosceret euidenter reuelationem, cognosceret euidenter obiectum reuelatum.

Tertia. Tertiò, assensus Fidei est ita liber ut intellectus possit assentire, vel dissentire, sed ille assensus qui niteretur reuelatione euidenti non esset liber, qui enim sciret Deum esse veracem & Deum aliquid dicere, non posset negare assensum conclusionis, ergo, &c.

Affertio prima. Dico primò, reuelationem quæ fundat Fidei assensum esse posse euidentem, quamvis impossibile omnino sit ut illum funderet quatenus est euidens.

Prima pars. Prima pars, inter Theologos receptissima est ut docent Vascques prima parte *disputat.* 131. cap. 3. & Suares *disputat.* 3. sct. 8. negat eam de Lugo, *disput.* 2. sct. 1. cui in alijs non paucis. Probatur tamen quia, si potest assensus Fidei esse obscurus, quamvis nitatur euidenti reuelatione, non est dubium quin possit cāniti, sed potest assensus Fidei esse obscurus quamvis nitatur euidenti reuelatione, ergo Fides potest cāniti: Probatur minor, Fides potest esse obscura quamvis reuelatio sit euidens, si possit cāniti propt̄ est purum testimonium primæ veritatis, non assentiendo tali reuelationi, propt̄ est aliquis effectus euidenter cognitus, nam assensus euidens nititur medio euidente formaliter, testimonium autem ut est purè testimonium non est aliquid euidens ut sic sed obscurum: Sed quamvis reuelatio sit euidens potest tamen intellectus illi assentiri propt̄ est purum testimonium primæ veritatis, non illi assentiendo, quia est euidens, sed quia est testimonium primæ veritatis: nam reuelatio euidens habet duo, primò quod sit testimonium primæ veritatis quod propter eam autoritatem est credibile, deinde haber quod sit aliquis effectus euidenter cognitus per experientiam: reuelatio quando est effectus euidenter cognitus seruat tamen rationem totam intrinsecam testimonij habentis autoritatem diuinam, ergo possum illi assentiri propt̄ est purè testimonium, non assentiendo illi quatenus est effectus euidenter cognitus, tunc autem assensus erit vera Fides. Tota ergo ratio est, quia testimonium quantumcunque sit euidens, seruat tamen veram rationem testimonij cui possum assentiri, non assentiendo illi ut est effectus euidenter cognitus.

Deinde confirmari ex eo potest, quia primus Angelus in primo instanti sua creationis habuit omnimodam euidentiam illius reuelationis, sciebat enim se non posse illuminari nisi à Deo. Imò est probabile quod B. Virginis Mariæ multæ reuelationes factæ sunt proorsus euidentes mysteriorum Fidei, cui tamen metit dicitur *beata qua credidisti.*

Seconda pars. quod reuelatio Fidei non possit

fundare propt̄ est euidens, docetur à pluribus Theologis cum S. Thoma *quaest. 1. art. 4. & 6.* Suare *disp. 3. sct. 8.* Coninck *disp. 9. dubit. 8.* contra Vasquem, Turianum, Lorcam.

Probatur autem ijs argumentis quæ sunt allata in ratione dubitandi, quia nimurum Fides qua haberet obiectum formale à quo specificaretur omnino euidens nullo modo esset obcura, neque cognosceret obscurè obiectum reuelatum, nam ex diabolo præmis̄is euidentibus sequitur conclusio euidens: quod autem actus Fidei sit obscurus, & firmiter assentiat illis quæ non cognoscit nisi obscurè, constat ex Apostolo qui Fidem appellat argumentum non apparentium, visio per speculum, & à S. Petro lucerna lucens in caliginoso loco donec orietur lucifer: reuelatio autem euidenter cognita licet non faciat rem euidentem euidentia extremon, facit tamen illam euidentem euidentia testificantis, & tamen obscuritatem hanc Fidei sāpē Patres indicant, v.gr. Hilarius lib. 8. de Trinitate, vocat ignorantiam: *Non habet veniam sed premium ignorare quod credas:* Augustinus l. de utilitate credendi, cap. 11. *Quod (inquit) intelligimus aliquid debemus rationi, quod credimus autoritati.* Deinde assensus ille qui niteretur reuelatione ut euidente non esset villo modo liber, quia euidens assensus est ille, ad quem necessitat̄ intellectus. Et denique non niteretur puro testimonio primæ veritatis, resolueretur enim in Dei testimonium & in cognitionem iusdem omnino euidentem.

Neque satisfacit Vascques, cum ait, assensum ex clara reuelatione genitum non esse clarum, quia non generatur ex motu intrinseco habente connexionem necessariam ex rei natura sed ex motu extrinseco quod ostendere non potest rem testificaram in se ipsa & sic cognitionem semper parit obscuram.

Sed contra, ille assensus euidens est per quem intellectus omnino necessitat̄ ad non dissentendum, nam illud solura dicitur euidens cui non potest intellectus dissentire, ergo assensus per medium extrinseco euidens, est omnino euidens. Quis? autem dicat verbi gratia quod Fide obscura credunt Romanam esse omnes illi qui Romanam non viderunt, sed audiuerunt tamen multos qui dicunt se vidisse Romanam, potest igitur actus scientia nisi motu extrinseco quod sit euidens. Imò certum est multas sāpē demonstrationes esse à posteriori per effectum, qui non est intrinsecus causa, & cum qua non habet connexionem necessariam nisi ex suppositione, reuelatio autem ex suppositione quod sit, habet connexionem necessariam cum re reuelata, si enim illa dicitur esse, necessariò est.

Ad primam Respondeo verum esse quod reuelatio euidens ut sic fundare non potest Fidem obscuram, quamvis possit illam fundare præcisè ut est purum testimonium.

Instabis ibi nihil est obscurum, ubi nihil omnino est quod non clare videatur, sed tota hæc reuelatio & testimonium, & totum hoc motuum videntur clare ut suppono, ergo in tali reuelatione nihil est obscurum quod possit fundare fidem.

Resp. distinguendo minorē tota hæc reuelatio & totum testimonium videntur propt̄ est purum testimonium se ipsum testificans nego, propt̄ est effectus aliquis cognitus per experientiam concedo, vnde quamvis tota reuelatio sit euidens in se ipsa quatenus est talis effectus, tamen quatenus est purum testimonium semper est obscura.

Ad secundam similiter distinguitur illa minor, qui cognosceret euidenter aliquid à Deo reuelari, & Deū esse primam veritatem, euidenter cognosceret obiectum reuelatum,

Vascui re-
spondet.

Solutio
prime
dubitatio-
nis.

Instan-

Secunda.

reuelatum, per eam cognitionem quâ cognosceret obscurè reuelationem in ratione puri testimonij nego: quâ cognosceret reuelationem euidenter in ratione effectus clarè cogniti concedo: nam assensus ille qui niteretur puro Dei testimonio & ineuidenti, non niteretur duabus præmissis euidenter cognitis ut sic, nam ille actus, ergo verum est Deum esse Trinum, prout sequitur ex præmissis euidentibus non est actus Fidei, sed tantum propter inititum pura Dei autoritate infinita in ratione testimonij.

Tertia. Ad tertiam Respondeo, assensum Fidei semper esse liberum, nam quamvis non possim dissentire obiecto reuelato prout cognito per reuelationem euidentem possim tamen illi dissentire prout cognito per reuelationem ut est purum testimonium: semper ergo intellectus potest non credere, quamvis non possit dissentire tali obiecto prout cognito in ratione effectus.

Instantia. Instabis cum de Lugo num. 34. nullus assensus intellectus fundatur in euidentia præmissæ formalis, sed in euidentia præmissæ obiectiuæ, sive in obiecto cognito, non enim assentior obiecto quia illud cognitio, sed quia illud in se ipso est euident & verum, euidentia enim se tenet ex parte obiecti cogniti, non ex parte cognitionis, idèoque non est id quod cognoscitur, sed potius cognoscit: vnde argumentor ubique obiectum est in se ipso euident non potest intellectus præscindere ab euidentia, & illi assentiri ut est ineuident, sed reuelatio est euident ut supponitur, ergo intellectus non potest ei assentiri, ut est ineuident, nam ex præmissis euidentibus sequi non potest conclusio obscura.

Respondeatur instantia. Respondeo euidentiam aliam esse fundamentali, aliam formalem, euidentia fundamentalis est obiectum ipsum cui non potest intellectus dissentire, euidentia formalis est ipsam cognitionem obiecti cui non potest dissentire. Certum est quod euidentia fundamentalis non se tenet ex parte cognitionis, & cognoscitur ab intellectu saltem in actu exercito quamvis in actu signato non cognoscatur. Vnde dico ad argumentum, ubique obiectum est euident in se ipso, non potest intellectus præscindere ab euidentia, si obiectum sub omni ratione sit euident concedo, si sub aliqua ratione sit ineuident nego. Dixi autem reuelationem euidentem, esse ineuidentem in sub ratione puri testimonij, etiam si euident sit sub ratione effectus cogniti per experientiam. Neque sequitur quod ex præmissis euidentibus obscura conclusio possit sequi, quia conclusio sequitur ex præmissis prout euidentibus.

S. II.

Vtrum reuelatio solùm existimat, esse posse obiectum Fidei.

Fieri sæpe potest ut existimemus aliquid esse reuelatum à Deo, quod tamen reuelatum non sit, audit, verbi gratiæ, rusticus Sacerdotem aliquem, vel Hæreticum, vel ignarum dicentem quod in Christo unica est natura sicut est una persona, putat rusticus hoc ita esse, ac ex toto corde credit, tunc reuelatio non est vera, sed existimata tantum, & quæritur utrum illa sufficiens sit ad credendum Fidei diuina, illud quod reuelatum non est.

Ratio prima dubitandi. Ratio autem dubitandi est primò, quia ille articulus credi potest Fide diuina, qui potest sufficienter proponi tanquam à Deo reuelatus, sed articulus à Deo non reuelatus potest proponi sufficienter, tanquam à Deo reuelatus, ergo articulus non reuelatus credi potest Fide diuina modò existimet esse reuelatus: Maior videtur certa, quia nihil est quod moueat ad

credendum Fide diuina, quâ propositio sufficiens diuinæ reuelationis: Minor probatur tunc sufficienter proponitur rusticu articulus à Deo non reuelatus, quando proponitur eodem modo quo proponitur articulus verus, itavt teneatur utrumque simul credere, sed articulus à Deo non reuelatus proponi potest homini rusticu, eodem prorsus modo quo ei proponitur verus, ita ut teneatur simul credere utrumque, quod probo manifestè, nam quando Parrochus, verbi gratiæ, vel Episcopus proponit rusticu articulos Fidei, tunc ille obligatur credere, neque alia illa requiritur propositio motuorum, sit ergo Episcopus occulte Hæreticus, qui simul rusticu duos proponat articulos, quorum unus sit verus, & alius sit falsus, tunc æqualiter utrumque articulus proponitur, & qui audit tenetur æqualiter credere, ergo articulus falsus sufficienter illi proponitur cum eodem modo proponatur, quo proponitur articulus verus quem obligatur credere.

Confirmatur, quia experimur rusticum tunc eodem planè modo assentiri articulo falso quo assentitur articulo vero, nam assentitur utroque, quia Deus prima veritas dixit, & per utrumque actum æqualiter meretur, ergo utrumque articulus sufficienter proponitur, & Fide diuina creditur. Denique ille actus est Theologicus cuius obiectum est perfectio invenia, ille actus quo credo articulum apparenter reuelatum, habet pro formalis obiecto primam veritatem, ergo ille actus est Theologicus.

Secundò, nulla est alia virtus etiam supernaturalis cuius actus non possit versari circa obiectum materiale, quod non participet propriam rationem obiecti formalis, sed illam existimetur participare, quod facile potest inductione probari: nam si existimares promissam esse in celo gloriam aliquam, qua non est promissa, possem illam sperare: si existimarem aliquem hominem esse sanctum, qui tamen sanctus non esset, possem charitate Theologica illum amare ut Dei amicum. Si prudenter judicem aliquem esse pauperem, qui tamen reuerà sit diues, dando illi Eleemosinam verum elicio actu micerordiæ, quamvis subueniam miseria solùm existimatæ. Si restituam aliquid, quod falsè putabam deberi, verū elicio actu iustitiae. Si adorem hostiam absolute, quām prudenter iudico esse conseruatam, verum elicio actu religionis, etiam si fortasse illa consecrata non esset. Confirmatur ex Fide humana, qui enim credit aliquid tanquam dictum à S. Thoma, quod tamen ab eo dictum non est, eadem tamen Fide humana credit, ac si Sanctus Thomas illud dixisset, ergo qui credit aliquid tanquam à Deo dictum, quod tamen non dixit Deus, eadem tamen Fide diuina credit.

Tertiò, si quis legens Prophetas paulò Ante-Chrifi nativitatem credidisset Messiam venturum, & perseverasset in eodem actu etiam postquam Christus, natus esset Christus, certè ille actus Fidei anteà verus, postea fuisse falsus, ergo potest actus Fidei nisi reuelatione falsa.

Dico secundò, reuelationem Dei solùm apparentem & existimatam non posse sufficiere ad verum actu Fidei Theologicæ: Imò implicare contradictionem ut illa ad credendum Fide diuina, quamvis possit aliquando ita proponi ut verè obliget ad voluntum credere.

Primam partem Theologi communiter docent ^{Prima pars probatur.} S. Thoma art. 1. & 3. Viderūque definita in Tridentino sçf. 6. cap. 9. vbi dicitur quod falsum subesse Fidei non potest, meritóque reiicitur Catherinus qui temere omnino dixit quod licet Fidei Catholicæ falsum subesse non possit, Fidei tamen priuatæ subesse omnino potest. Ratio autem est primò, quia de ratione

De Obiecto formalis Fidei.

551

tione Fidei Theologica est ut sit certa: *Est enim ut ait Basilius, expletio animi de diuinorum veritate verborum: & Bernardus epist. 190. Fides est opinio, sed in veritate certa subsistit, sed si credi. Fide diuina posset aliquod obiectum quod Deus non reuelasset, non esset certa Fides diuina, non enim sum certus de obiecto Fidei, nisi quia certus sum Deum dixisse id quod credo, ergo implicat ut reuelatio falsa sit motiuum Fidei Theologicae.* Secundò, *Fides est virtus intellectus à Deo infusa, sed virtus intellectualis infusa necessariò tendit in actus veros, sicut virtus voluntatis tendit in actus bonos, ergo Fides tendit in actus veros, ut etiam dixi esse definitum à Tridentino.* Imò Fides est inchoatio quedam & vera participatio luminis beatifici, & instrumentum principale Spiritus Sancti, ut moueat nos in bonum, sed lumen beatificum non est determinatum nisi ad verum, ergo etiam lumen Fidei est determinatum ad veram reuelationem. Deniq; reuelatio non potest esse motiuum Fidei diuinæ nisi proponatur sufficienter ut credibilis, sed falsa reuelatio non potest sufficienter proponi ad credendum Fide diuina, ergo illa non potest esse motiuum Fidei Theologicae. Minorem probabit.

Minor ex secunda parte conclusionis probatur.

Secunda pars conclusionis quam etiam communissi né tenent Doctores, probantque primò, quia tunc solum reuelatio sufficienter proponitur quando per signum aliquod evidens prudenter & omnino infallibiliter cognoscimus debere credi, quod Deus verè reuelauerit id quod proponitur. Sed implicat reuelationem falsam proponi per aliquod signum quo prudenter, & infallibiliter iudicetur debere certò credi Deum verè reuelasse id quod proponitur: ergo falsa reuelatio non potest sufficienter proponi. Probatur minor, nam signum illud nunquam est sufficiens ad propositionem reuelationis, nisi sit aliquid quod evidenter constet esse non posse ab alio quam à Deo, alioqui semper possem formidare, sed nunquam dari potest huiusmodi signum ad constitutandam reuelationē quæ non est à Deo, ergo non potest reuelatio falsa proponi per aliquod signum quo prudenter iudicetur debere credi quod proponitur. Secundò, si reuelatio falsa possit fieri evidenter credibilis nunquam possumus certò credere articulos verè à Deo reuelatos, quia nihil me inducit ad certò credendum Fide diuina præter sufficientem propositionem. Sed si reuelatio falsa potest proponi sufficienter, propositione sufficientis non me inducat ad prudenter & certò credendum, quia posita ea propositione possum adhuc dubitare utrum reuelatio illa sit vera, ergo reuelatio falsa potest proponi sufficienter. Denique si reuelatio falsa quæ proponi potest sufficienter ac reuelatio vera, certè nullum nobis reliquit medium quo discernere possimus reuelationem veram à falsa.

Tertiam partem probat argumentum primum alatum in ratione dubitandi vbi evidenter ostenditur quod reuelatio ita proponi potest ut ille cui proponitur reuelationem velle credere Fide diuina, & conari etiam credere.

Ad primam igitur Respondeo primum quidem, quod quamvis per impossibile falsa reuelatio proponi posset sufficienter tanquam vera, non propterea tamen crederetur Fide diuina ille articulus propter falsam reuelationem, quia non sufficeret ad actum Fidei propositione huiusmodi, sed requireretur obiectum proprium huius actus, quæ reuelatio est vera & non existimata tantum, si enim verum ibi esset obiectum Fidei, verus etiam esset actus Fidei quod recte negat de Lugo diff. 4. scđ. 6.

Secundò, negatur posse unquam contingere ut falsus articulus proponatur sufficienter eodem modo

quo proponitur articulus falsus, alioquin non tenemur unquam certò credere, quia semper dubitare possumus, utrum id quod credimus effet verum, quia propositum est sufficienter. Sola Parochi vel Episcopi externa propositione, est sufficientis propositione ut obliget rusticum ad volendum credere Fide diuina, & ille actus quo voleret & conabitus credere verè meritioris erit, sed nego quod nuda illa & sola Episcopi authoritas sit sufficientis propositione articuli veri, vel articuli falsi, nam illa ut sit propositione sufficientis compleri vterius debet, & in hominibus completur de facto per illuminationem internam sine qua propositione exterior non est sufficientis, quia sine hac illuminatione solum testimonium Episcopi non proponebit signum infallibile per quod credere possit prudenter is cui sit propositione. Imò indocti homines non sunt apti ad penetrandam evidentiam motiuorum, unde semper supplet Spiritus Sanctus per instinctum internum id quod deest illorum capacitatibus.

Itaque si Episcopus occultè infidelis per inscitiam aut nequitiam, plures proponat articulos credendos alios veros, alios falsos, nego externam illam propositionem articuli veri esse sufficientem de se sed tantum propter coniungitur cum motione interna Dei per quam compleetur propositione articuli veri, qui proptercrederetur Fide diuina cum tamen articulus falsus non possit tunc à rusticō credi nisi Fide humana, quod si velis unico actu credi utrumque articulum, tunc non creditur nisi Fide humana. Unde ad confirmationem nego rusticum eodem modo assentiri articulo vero & articulo falso, quamvis non possit ipse hoc discrimen aduertere, nam articulo falso assentitur propter reuelationem falsam, & articulo vero propter veram reuelationem, actus enim ille non est Theologicus cuius obiectum est perfectio invenientia debito modo applicata, actus voluntatis quo rusticus vult credere, potest esse supernaturalis & meritioris, quamvis Fides quæ illum sequetur, sit solum naturalis.

Ad secundam Respondeo negando quod illa virtus vel naturalis vel supernaturalis, intellectus aut voluntatis versetur circa obiectum aliquod materiale non participans veram rationem formalem obiectum talis virtus propriam: neque hoc in illa virtute potest verificari, alioqui illa excurreret extra terminos obiecti adæquati. Ad probationem dico magnum esse discrimen inter virtutes intellectus & virtutes voluntatis, nam quamvis amba ferantur semper in verum suum obiectum, nihilominus tamen verum obiectum virtutis appetitiva non est bonum in se ipso sed bonum ut apprehensum, & propositionem per cognitionem; voluntas enim versatur circa obiectum ut propositionem ab intellectu, non autem circa illud immediate ut est existens à parte rei, unde semper verum obiectum virtutis appetitiva est bonum cognitum, siue sit cognitione verè, siue falso, obiectum autem virtutis intellectualis est verum ut in se ipso existens, quia intellectus versatur immediate circa verum in se ipso existens, quod patet in omni virtute intellectuali, nam si quis errat existimando se habere demonstrationem, non propter ea dicitur habere sapientiam aut scientiam, quod etiam in virtute prudentia maximè verum est, cuius actus semper verus est, quia quamvis iudicium aliquod speculativum falluum presupponatur aliquando à proprio actu prudentiae, iudicium tamen practicum in quo prudentia consistit non potest unquam esse falso, verbi gratiâ, si probabiliter iudico aliquem esse sanctum, aliquem esse pauperem, hostiam esse verè consecratam, prudenter statim elicio Iudicium hoc practicum,

Tertia pars probata manet.

Solutio prima dubitationis.

Secunda.

552 Disp II. De Fide Quæst. I. Sect. IV.

practicum, qui est actus proprius prudentiae, honestum est amare illum ut amicum Dei, inuare illum ut pauperem, adorare hostiam illam ut consecrata, ubi vides à prudentia elici actum verum, & virtutes illas omnes appetitius versari circa obiectum etiam verum, nam obiectum misericordiae, est subleuare miseriā pauperis probabiliter apparentem, & sic de ceteris. De Fide humana non potest illa esse paritas, quia illa non est virtus intellectus cui non possit subesse falsum.

Instans
cui respon-
detur.

Instabis, illud iudicium practicum est falsum quod sequitur ut conclusio ex iudicio speculatio falso, sed illud iudicium prudentiae, honestum est dare huic pauperi Eleemosinam sequitur ut conclusio ex iudicio speculatio falso, ergo illud etiam est falsum.

Respondeo negando minorem, nam illud iudicium practicum verum honestum est, dare Eleemosinam illi qui probabiliter apparer pauper, non sequitur tanquam conclusio ex iudicio speculatio falso, sed tantum supposito illo iudicio intellectus elicit immediate iudicium prudentiae: vel si vis illud inferri ex præmissis certe non infertur ex præmissis falsis, sed ex istis omnino veris, quoties aliquis apparer probabiliter pauper, honestum est illum subleuare, iste apparer probabiliter pauper, ergo est honestum illi subuenire.

Solutio-
tertiae ra-
tionis du-
bitandi.

Ad tertiam Respondeo cum S. Thoma art. 3. ad 3. hieri omnino posse ut ille idem actus Christus est nasciturus incipiat ante Christi nativitatem, & persevereret etiam postquam est natus: sed nego effici posse ut actus Fidei diuina, qui prius & essentialiter erat verus, postea incipiat esse falsus. Nam si quis paulo ante Christi nativitatem dixisset Christus est nasciturus, suam illam propositionem vel retulisset ad tempus ultima Propheticæ, quasi dicaret Christus debet nasci, quando erunt completæ Propheticæ, & non ante, & sic vera fuisset propositio, tunc ante Christi nativitatem, tunc post illum etiam natum, quia dicere Christus est nasciturus completis Propheticis est dicere Christus non nascetur, nisi postquam illæ erunt completæ. Vel suam illam propositionem retulisset ad certam aliquam partem temporis determinatam, & sic ille actus non fuisset unquam actus Fidei, quia tempus determinatum quo nasciturus erat Christus non erat reuelatum, ideoque credi non poterat Fide diuina, sed tamen coniectura illa prius fuisset vera, deinde falsa.

Instans
secunda.

Instabis quid? si alicui Deus reuelasset instans determinatum in quo Christus erat nasciturus, certe actus ille Fidei Christus est nasciturus, ante Christi nativitatem fuisset verus, post nativitatem fuisset falsus.

Respondeo esse impossibile ut ille idem actus in eo casu persevereret, nam ille verus erat actus Fidei cum Fide diuina niteret, post Christum autem natum, non est amplius idem actus, quia non nititur eadem reuelatione.

§. III.

Virum reuelatio solum virtualis & mediata posse esse obiectum Fidei.

Reuelatio
virtualis
& formalis
quid sit.

Reuelatio alia est formalis, alia virtualis, formaliter dicitur reuelari, quod in se ipso reuelatur, vel certe continetur formaliter in eo quod reuelatur, quia videlicet vel est pars eius, vel definitio, verbi gratia, cum reuelatur Christum esse hominem reuelatur etiam habere animam & esse animal rationale. Virtualiter reuelari dicitur, id quod in se ipso non reuelatur, neque continetur formaliter in eo quod reuelatur sed in eo continetur tanquam in causa, id

est, sequitur ex eo quod est reuelatum: verbi gratia, reuelatur virtualiter Christum esse risibilem, quando reuelatur Christum esse hominem, quia risibilitas non continetur formaliter in humanitate, sed est proprietas emanans ab ea ut causa.

Rursus reuelatio formalis, alia est explicita per quam res aliqua in se ipso reuelatur, alia est confusa per quam reuelatur aliquid contentum in alio tanquam pars in toto, & singulare sub universalis, ut cum reuelatur omnem ritè baptizatum esse in gratia, confusa reuelatur Petrum qui est ritè baptizatus esse in gratia.

Difficultas ergo nunc est, utrum reuelatio illa, quæ nullo modo est formalis etiam confusa, sed est tantum virtualis sufficiat ad fundandam Fidem, verbi gratia, utrum eo ipso quod est de Fide Christum esse hominem, etiam sit de Fide quod sit risibilis, hac autem reuelatio solum virtualis est tantum mediata ex parte rei reuelata, qua scilicet reuelata non est in se ipsa, nam reuelatio mediata ex parte reuelantis est sine dubio sufficiens ad Fidem, quando scilicet Deus non nobis loquitur per se ipsum immediate, sed per Apostolos aut alios Doctores.

Ratio ergo dubitandi est primò, quia illa propositio Fide diuina creditur, quam qui negaret esset Hæreticus, hæc propositio Christus est risibilis, qui negaret esset Hæreticus, ergo illa creditur Fide diuina. Minor probatur, ille qui negat Christum esse hominem, & dicit illum esse Chimaram, est Hæreticus, sed qui negat Christum esse risibilem, negat illum esse hominem & dicit esse Chimaram, nam homo sine risibili est Chimera, ergo qui negaret Christum esse risibilem esset Hæreticus.

Confirmatur, quia spectat ad Dei veritatem infinitam, ut vera sint omnia ea quæ sunt essentialiter conexa cum iis quæ Deus dicit, una enim veritas non potest sine alia subsistere, si unum est falsum, alterum etiam falsum erit, ergo qui negaret Christum esse risibilem diceret Deum esse mendacem.

Secundò, multa sunt de Fide quæ tamén virtualiter solum sunt reuelata, verbi gratia, Deum esse infinitum, & incorporeum quia Deus est, Patrem distingui a Filio quia illum generat, duas in Christo esse voluntates, quia est Deus & homo: totum Christum esse sub duabus speciebus Sacramenti Eucharistiae: ille qui baptizat infantem, Fide diuina credere tenetur illum esse in gratia: ergo reuelatio virtualis sufficit ad Fidem.

Tertiò, illud totum pertinet ad Fidem quod creditur propter testimonium diuinum, sive mediata, sive immediate, sed credo Christum esse risibilem, quia Deus dixit mediata, immediate vero dixit illum esse hominem, ergo creditur Fide diuina: Maior probatur, nam habitus infusus extenditur ad omne obiectum materiale quod cognoscitur dependenter a suo obiecto formaliter, vel immediate, nam verbi gratia, Charitas extenditur ad omnia obiecta materialia quæ amantur etiam remota propter Deum, si enim amas Proximum propter Deum, & illi per varia media remota vel proxima procures aliquid bonum, voluntas omnium illorum medium semper est actus charitatis, ergo conclusiones reuelatae medianibus aliis pertinent ad Fidem.

Quartò, si reuelatio virtualis non sufficeret ad Fidem diuinam sequeretur quod etiam postquam Ecclesia definiuit huiusmodi propositiōnem virtualiter tantum reuelatam, illa non posset credi Fide diuina, quia Ecclesia non habet nouas reuelationes, neque noua facit dogmata, explicat enim tantum infallibiliter ea quæ sunt vere reuelata vel quæ sequuntur ex reuelatis,

reuelatis, vnde argumentor, post eiusmodi definitionem Ecclesiae, propositio illa est reuelata solum virtualiter, sed per te reuelatio virtualis non sufficit ad Fidem, ergo illa propositio etiam post definitiōnem non potest credi Fide diuinā.

Affteria
teria bi-
partita.

Dico tertio reuelationē virtualem quā in sua tantum causa reuelatur aliquid non sufficere ad fidem Theologicā, sed esse conclusionē purē Theologicā, si verò eam vniuersalis Ecclesie definierit, iam incipit esse reuelata formaliter, & sufficit ad Fidem diuinam.

Prima pars probatur.

Prima pars, affteritur à S. Thoma quem sequuntur Molina 1. p. q. 1. art. 2. diff. 1. & 2. Suarez diff. 3. s. d. 11. Valentia, de Lugo, Coninck: contra Canum Vegam, Albertinum, Vasquem 1. p. d. 5. c. 3. qui tamen omnino confundunt reuelationem virtualem cum formalī confusa quod magnopere caueridebet.

Ratio autem est, quia illud non potest credi Fide diuinā, quod credi non potest propter puram Dei authoritatem, sed quod non est reuelatum nisi virtualiter credi non potest propter puram Dei authoritatem, ergo non potest credi Fide diuinā: probatur minor, illud quod non potest credi nisi quia euidenter infertur ex eo quod est reuelatum, & quia est cum eo connexum non potest credi propter puram Dei authoritatem, sed quod est reuelatum virtualiter creditur tantum quia euidenter infertur ex re reuelata & quia est cum eo connexum, ergo illud non creditur propter puram reuelationem. Deinde ille qui negaret hanc connexionem proprietatis cum tali causa, non esset hereticus, ille tunc non posset credere propositionem reuelatam virtualiter, ergo qui eam non crederet non esset hereticus.

Secundam partem nemo negat Catholicus probatur autem, quia illa propositio est reuelata formaliter quam Deus formaliter nobis dicit, sed quando Ecclesia aliquid definit, v. g. si definit Christum esse risibilem, Deus nobis dicit Christum esse risibilem, nam Ecclesia loquente, Deus nobis per Ecclesiam mediante loquitur eodem modo quo loquitur nobis per scripturam, iuxta illud primi Concilij Apostolorum, *Vixum est Spiritui sancto & nobis*, Ecclesia enim non est minus Dei lingua quā Scriptura, ergo illud credi potest Fide diuinā postquam ab Ecclesia definitum est. Præterea illa omnia de nouo credere tenemur, quae de nouo proponuntur sufficienter ut à Deo reuelata, nam definitio Ecclesiae non est aliud quā sufficiens propositio & explicatio eorum quae à Deo non reuelantur de nouo, sed antea reuelata erant obscurius, & ideò non obligabant ad credendum.

Video autem tribus modis hoc posse accidere, primum si Ecclesia tantum declarat verum sensum Scripturæ vel reuelationis præteritæ, tunc enim Deus non reuelat de nouo illum articulum vel verum sensum reuelationis præteritæ, sed tantum assilit Ecclesiae ne decipiatur in proponendo & declarando vero sensu præteritæ reuelationis, vnde fit ut fideles qui prius non obligabantur explicitè credere talem reuelationem in illo sensu, incipient obligari eam explicitè credere in tali sensu. Secundo, si Ecclesia definit aliquam propositionem formaliter prius reuelatam, sed confusè tantum, qualis esset conclusio deduēta ex duabus præmissis de Fide, & tunc Ecclesia nouam reuelationem non proponit, sed tantum priorem explicat. Tertiò si definit propositionem virtualiter solum contentam in propositione reuelata, ut si definieret Christum esse risibilem, & tunc dici posset quid Ecclesia definitiōne illum articulum, Deus loquens per Ecclesiam, illum articulum de nouo reuelaret, si enim articulus solum virtualiter esset reuelatus, & si Ecclesia illum definiret,

Tom. I.

Dens de novo reuelaret formaliter, sed hoc nunquam contingit, quia quidquid Ecclesia definit vel est explicatio veri sensus Scriptura, vel est explicatio distincta propositionis formaliter prius reuelatae sed confusè tantum, quod autem aiunt nonnulli Theologi articulum illum prius reuelatum virtualiter, non reuelari de novo à Deo quia contenitus erat formaliter in illa propositione vniuersali, quidquid Ecclesia definit assistente Spiritu sancto est verum. Hoc inquam est difficultas, quia sic Deus non reuelaret determinatè Christum esse risibilem, v. g. sed tantum quod Ecclesia non potest errare, sic enim dici posset quod Deus nihil aliud determinat reuelavit quam infallibilitatem Ecclesie, in qua à quæ continentur alia omnia, quā iste articulus.

Ad primam Respondeo illum qui negaret Christum esse risibilem presumi quidem esse hereticum, Solutio
quia presumitur potius negare principium obscurum, Christus est homo, quā principium evidens homo est risibilis. Si autem profiteretur Christum esse hominem, neque tamen esse risibilem tunc non esset hereticus, quia nihil negaret reuelatum. Ad probationem distinguitur maior, qui negat absolute Christum esse hominem & dicit illum esse chimaram, est hereticus concedo, qui dicit solum consequenter & negans illam suppositionem, est hereticus nego: qui dicit Christum esse hominem & negat illum esse risibilem, non negat absolute Christum esse hominem, neque absolute dicit illum esse chimaram, sed tantum dicit hoc consequenter, id est, dicit aliquid ex quo illud sequitur, sed negat sequi atque ita non est hereticus.

Ad confirmationem distinguitur antecedens: spe-
ciet ad primam veritatem, ut sint vera ea quæ sunt
essentialiter connexa cum iis quæ dicit, spectat ab
solute ad primam veritatem solitariè sumptam negoti
spectat consequenter & ex suppositione quod sint
essentialiter connexa concedo. Fateor quod si fallum
est Christum esse risibilem, consequenter etiam fal-
sum est Christum esse hominem ex suppositione
quod omnis homo sit risibilis, qui tamen nega-
ret omnem hominem esse risibilem, non diceret
Deum esse mendacem, quia negaret illam supposi-
tionem ex qua sequitur Deum esse mendacem, ne-
gat enim quod omnis homo sit risibilis.

Ad secundam Respondeo illas omnes propositiones esse reuelatas formaliter, vel explicitè ut istam, Deus est infinitus, Christus totus est in qua-
libet parte Hostiæ consecratæ, vel implicitè tan-
tum quatenus continentur sub aliqua vniuersali fe-
uelata, ut ista sunt: iste infans quem scio à me legi-
timè baptizatum est in gratia, huiusmodi autem
propositiones sufficere ad fidem, inferius ostendetur.

Ad tertiam Respondeo falsam esse illam maiorem, il-
lud totum pertinet ad Fidem quod creditur propter
Dei testimonium, si enim mediante tantum creda-
tur propter Dei testimonium, non creditur propter
illud solum, sed propter illud, & propter conne-
xionem extremonum cum medio quod non sufficit
ad Fidem. Vnde ad probationem respondet ut verum
esse quod habitus infusus extenditur ad omnia obie-
cta materialia quæ attinguntur sub eodem motu
solitariè sumpto, non extenditur ad ea quæ non
attinguntur sub eodem motu nisi variato, sicut
hic variatur motuum, quod non est sola reuelatio
ut ostendi. Exemplum quod assertur charitatis &
aliarum virtutum voluntatis non est simile, quia in
alibus voluntatis omnia media propter solum
amantur finem, non autem propter se, virde per cha-
ritatem amo media omnia tum proxima tum remota.

A A A a quia

quia illa propter solum Deum amo. Cùm tamen in intellectu contrarium eueniat, quia conclusiones quæ deducuntur ex præmissis non creduntur propter solum Dei testimoniū, sed propter connexionem obiecti præmissarum, cum obiecto conclusionis, cuius connexionis veritas non creditur propter veritatem præmissarum sed cognoscitur in se ipso, intellectus in ea sit & in ea mouetur, si enim præmissæ falsæ essent, conclusio tamen esset bona.

Instantia. Instabis, connexio obiecti conclusionis cum obiecto præmissarum, non differt à connexione extremitatum cum medio, ergo ad assensum conclusionis non est necessaria cognitione illationis, sed sufficit assensus præmissarum, ergo motiuum formale conclusionis est motiuum formale præmissarum.

Responsio instantiae. Respondeo certum esse in Logica quod ad assensum conclusionis non sufficit assensus præmissarum, sed requiritur etiam iudicium consequentie, multi enim qui non attendunt illationem, admittunt præmissas negant consequentiam. Distinguo igitur antecedens, connexio obiecti conclusionis cum obiecto præmissarum, non differt realiter à connexione extremitatum cum medio, concedo: non differt saltem per intellectum & per conceptus saltem explicitos & confusos, nego. Nam quod explicitè dicitur in conclusione virtualiter tantum & confusè dicebatur in præmissis.

Ad quartam nihil addendum videtur, iis quæ dicta sunt in secunda parte conclusionis.

§. IV.

Vtrum reuelatio priuata possit esse obiectum Fidei.

Reuelatio publica & priuata quid sit.

Pvblica dicitur reuelatio quam Ecclesia vniuersalis, proponit omnibus fidelibus obligans eos ad credendum. Priuata dicitur illa, quam Ecclesia vniuersalis non proponit omnibus ut credendum, sed ab aliquibus tantum personis habetur, ut cum facta est Sara reuelatio de Isaac nascituro, & Zachariæ de Ioanne Baptista. Quod reuelatio proposita per Ecclesiam sufficiat ad Fidei assensum, Hæretici soli negant: restat igitur controversia de reuelatione solum priuata, quæ fuerit sufficienter proposita.

Ratio prima dubitandi.

Ratio dubitandi primò est, quia si reuelatio solum priuata sufficeret ad Fidem Theologicam, posset alius obligari ad credendum aliquid quod ab Ecclesia non proponitur; sed nemo tenetur ea credere, quæ non proponuntur ab Ecclesia, quod probatur ex Augustino contra Epistolam fundamentali cap. 3. *Euangelio non credere* (inquit) nisi me Catholicæ Ecclesiæ commouerer authoritas, & in Enchiridio, docet Fide tantum ea credi quæ spectant ad religionem, idem docet Sanctus Thomas i. part. q. 1. art. 8. & constat quia si ad credendum priuata reuelatio sufficit, sequitur Hæreticos non posse conuinci, quando dicunt se priuato spiritu duci ad credendum, id quod Ecclesia proponit.

Secunda.

Secundò, vel solum possunt & tenentur credere propter priuatam reuelationem, quibus illa facta est, vel etiam alijs quibus illa facta non est; non primum, quia si reuelatio illa potest sufficienter proponi etiam iis quibus non est facta, certè potest etiam ab illis credi; non secundum, quia ille non potest credere Deo dicenti cui nihil Deus dicit, sed illi Deus nihil dicit cui, non sit reuelatio vel immediate, vel mediate, id est per aliquem loquentem ex parte Dei.

Tertia.

Tertiò, implicat ut per eundem habitum Fidei quo credimus Fide diuinâ propter reuelationem pu-

blicam, credamus propter autoritatem priuatam, nam reuelatio publica & priuata sunt diuersa obiecta formalia, Fides enim nostra Catholica est, id est vniuersalis, nec cum eadem firmitate possumus assentiri reuelationi priuata, cum qua possumus assentiri publicæ: nec est hæreticus qui non credit priuatâ alicui reuelationi.

Dico quartò, reuelatio priuata sufficienter proposita tam potest esse motiuum credendi Fide diuina, quam publica reuelatio: quamvis regulariter loquendo teneamus credere nisi quod tota proponeat Ecclesia.

Primam partem docent Theologi communius cum Bellarmino lib. 2. de Justificat. cap. 2. Vega lib. 9. in Tridentinum cap. 3. Suarez disq. 3. sect. 10. De Lugo, Aragon, Hurtado, Conink, contra Caecitanum, Sotum, Catherinum, Canum, Valentiam, qui negant priuatam reuelationem pertinere ad Fidem.

Ratio tamen est, quia illud quod non mutat rationem motiu, non potest mutare naturam assensus per tale motiuum, sed reuelatio priuata & publica non mutat obiectum formale assensus: quod enim tantum spectat ad modum proponendi obiectum formale, non est nisi conditio quædam omnino accidentalis obiecti, sed reuelationem esse priuatam aut publicam pertinet solum ad conditio quædam accidentalem obiecti, ergo non mutat rationem formalem assensus Fidei. Deinde qui negaret id quod Deus priuatim reuelat, & evidenter reddit credible, tam facit iniuriam primæ veritati, quæ qui non credit ea quæ publicè reuelat, nam principi, verbi gratiâ, priuatim loquenti, tam credere teneor quæ loquenti publicè. Denique tota ratio cur possim & teneat credere propter autoritatem publicam, est authoritas diuina & evidens eius propositio: sed hæc vtraque reperiri potest in reuelatione priuata: ergo propter illam credi potest Fide diuina.

Secundam partem ex variis Scripturis & Patribus Valentia probat part. 1. §. 6. & approbat Doctores communiter. Ratio breuiter sit, quia seclusa Ecclesiæ authoritate, regulariter non habemus motiu credibilitatis ita evidencia ut tollant omnem occasionem formidandi rationabiliter. Neque obstat quod credamus priuatim Doctoribus dicentibus se id accipisse ab Ecclesia, cum enim id illi publicè doceant neque arguantur ab Ecclesia, nobis est omnino evidens ea nobis à tali Doctore proponi, quæ proponit Ecclesia.

Instabis tamen, vel obiecta Fidei nostræ creduntur quatenus accepta per Ecclesiam ut Ecclesia infallibilem habet autoritatem ex assistentia Spiritus Sancti, vel prout humanam tantum habet autoritatem; non primum, quia hoc ipsum quod authoritas Ecclesiæ sit infallibilis creditur Fide diuina, ergo cognitione illa infallibilitatis non potest requiri ante omnem Fidem: non secundum, quia si tollatur ab Ecclesia infallibilis authoritas, manet solum authoritas fallibilis, quæ non possum moueri ad credendum infallibilitatem.

Respondeo Fidei obiecta credi ut accepta per Ecclesiam non quatenus Ecclesia authoritatem habet ponit, omnino infallibilem ex assistentia Spiritus Sancti, quia illa infallibilis authoritas cognoscitur tantum Fide diuina, ideoque implicat ut supponatur cognitio ante omnem Fidem, imò pauci Fideles cognoscunt illam infallibilitatem, quin prius crediderint plures alios articulos. Itaque ante omnem Fidei actum regulariter prærequisitur ut cognoscatur authoritas Ecclesiæ omnino humana, sed in eo tamen genere maxima & moraliter ita evidens ut propter illam evidenter sine formidin-

formidine credi possit articulus ut à Deo reuelatus, quamvis enim authoritas illa physicè loquendo sit fallibilis, moraliter tamen est omnino infallibilis ut postea dicetur.

Solutio prima du- bitationis. Ad primam Respondeo, eo argumento probari tantum quod regulariter nemo credere tenetur nisi quod Ecclesia proponit. Hæretici quando fingunt se priuato spiritu duci, conuincuntur id omnino fingere, quia non credunt ea quæ proponuntur ab Ecclesia. Est autem impossibile ut habeatur priuata reuelatio Dei, contraria iis quæ docet Ecclesia. Imò reuelatio priuata non potest credi, nisi facta fuerit evidenter credibilis per signum aliquod diuinum: dicant autem Hæretici, quo signo diuino sua probent somnia.

Secundæ. Ad secundam Resp. illos omnes quibus fit priuata reuelatio si eis sufficienter proponatur teneri eam credere: eos autem quibus non fit reuelatio, quantumvis evidenter proponatur, posse quidem credere illam Fide diuinam, sed non obligari tamen regulariter ad illam credendam, sed posse sustinere assensum: tenentur quidem illi tunc non negare, id quod reuelatur, sed non tenentur præbere positivè assensum, nisi eis aliud constaret, quod Deus voluit illos obligare ad hoc credendum.

Tertiæ. Ad tertiam Respondeo posse nos per eundem habitum Fidei credere reuelationem priuatam & publicam, quia illæ sunt circumstantiæ solum extrinsecæ pertinentes tantum ad propositionem, non autem ad objectum formale Fidei, quod difficile illi ostendunt qui negant obiectum Fidei esse reuelationem omnino puram preçindendo ab omni propositione. Quod Fides nostra Catholica sit, est accidentarium Fidei diuinæ, quæ non potest nisi reuelatione priuata, prout est Fides Catholica, sed tantum prout est diuina. Ille qui non crederet reuelationem diuinam sufficienter propositam, esset infidelis, non tamen Hæreticus, quia ille solum infidelis appellatur Hæreticus, qui ea negat quæ proponit Ecclesia. Denique reuelationi priuata sufficienter propositæ possumus assentiri omnino firmiter.

SECTIO V.

Corollaria de resolutione Fidei.

Corolla-ria. **V**NAMQUODQUE resolutio dicitur in ea ex quibus vltimò componitur, vnde dicitur à Philoso- pho, quod compositio & resolutio sunt inter se opposita; compositio enim incipit à primo medio, & definit in vltimo medio & in ipso fine: resolutio autem incipit in ipso fine ac vltimo medio, & definit in primo, ut cum ædificas domum incipis à fundamento & in tecto definis, cum verò destruis, incipis à tecto, & in ipso fundamento definis: resolutio ergo domus in ea ex quibus componitur in lapides nimurum, & ligna: & mixtum dicitur resolutio in elementa ex quibus constat. Itaque resolutio dicitur Fides, in ea quæ componunt suo modo Fidem, sunt autem obiectum materiale, quod creditur, obiectum formale propter quod creditur, regula credendi quæ dirigit in credendo, motiva credibilitatis, quæ inducunt ut velim credere, causam efficientem per quam producitur actus Fidei.

Quid sit resolutio Fidei. Ex iis igitur quæ disputata sunt hactenus, primò constat, quod resolutio Fidei, est redditio rationis vltimæ quare credam, verbi gratiæ, Deum esse. Illud autem, (quare) vel significat rationem formalem propter quam credo, & appellatur resolutio formalis, vel significat regulam quæ me dirigit ad credendum, & est resolutio directiva, vel significat id quod me inducit ut velim credere, vocaturque re-

Tom. I.

solutio inducta, vel significat id quod iuuat effectiuè vt credam, & dicitur resolutio effectiva. Vbi vides quadruplicem resolutionem Fidei.

Constat secundò: resolutionem Fidei formalem fieri semper in solam & puram reuelationem primæ veritatis, quia sola prima veritas reuelans, est ultima & tota ratio formalis propter quam credo, & quærenti quare formaliter credam non possum respondere aliud nisi quia Deus prima veritas dixit. Et hic sifist intellectus sine ullo vteriori progressu. Resolutionem directiua fieri ultimò in authoritatem Ecclesiæ, quæ ultima regula est omnium quæ creduntur infallibiliter. Resolutionem inducta fieri etiam ultimò in motiva credibilitatis quæ sunt præviæ dispositiones quibus inducitur voluntas ad credenda quæ Deus dixit. Motiva enim hæc signa sunt quædam diuina ex quibus evidenter mihi constat quod prudenter & sine periculo erroris credere possum hæc esse à Deo dicta. Denique resolutio effectiva facilis est, principia enim efficientia Fidei assensum sunt intellectus, habitus Fidei, & auxilium gratiæ.

QVÆSTIO II.

De obiecto materiali Fidei Theologica.

S. Thom. quæst. 1.

Explicatis iis quæ circa motuum formale Fide erant difficultiora, de materiali eius obiecto, (sic enim appellatur omne quod credimus propter diuinam reuelationem,) quinque sunt disputanda, primò quodnam illud sit. Secundò, vtrum illud semper & infallibiliter sit verum. Tertiò, vtrum necessariò sit evidens. Quartò, an sit evidenter credibile. Quintò, an sit propositum per regulam infallibilem. Quæ omnia magnam ad dirigendos fideles habere possunt utilitatem.

SECTIO I.

Quodnam sit obiectum materiale Fidei Theologica sine qua non sint ea quæ creduntur.

S. Thomas art. 2. 6. 7. 8. 9.

Multa hoc titulo complector, quæ per plures articulos explicat S. Doctor, & tria breuiter propono, Primiò vtrum Deus sit obiectum adæquatum Fidei. Secundò, vtrum illud obiectum sit aliquid complexum an incomplexum. Tertiò, vtrum obiecta Fidei conuenienter numerentur in symbolo vbi pauca video difficilia.

Certum igitur primò, est solum Deum quatenus obiectum attributionis Fidei Theologica, non tantum primarium, sed etiam adæquatum, obiectum autem Fidei simpliciter adæquatum esse rem quamlibet reuelatam aut reuelabilem.

Prima partis ratio est, quia obiectum principale attributionis in habitibus intellectus, illud appellatur cuius cognitio præcipue in eo habitu intenditur, sed Fides præcipue intendit ut melius Deus cognoscatur, *Fidei enim præcipuum officium est,* (inquit Augustinus lib. 4. Civit. cap. 29.) ut credatur in verum Deum: ergo Deus est obiectum principale attributionis.

Secunda pars afferens quod Deus est etiam adæquatum obiectum attributionis Fidei diuinæ à non nullis Theologis negatur, sed immetit, nam obiectum

A A A a 2 adæqua